

VEM ANSVARAR FÖR KLIMATKRISEN?

EN STUDIE OM HUR SVENSKA NYHETSTIDNINGAR
GESTALTAR OLIKA AKTÖRERS ANSVAR FÖR KLIMATKRISEN

FILIPPA MORNER

Kurs: KK429A Examensarbete 2019
Program: Medie- och Kommunikationsvetenskap
Examinator: Emil Stjernholm
Handledare: Per Möller
Institution: Konst, Kultur och Kommunikation (K3)
Universitet: Malmö Universitet

ABSTRACT

Den här studien undersöker nyhetstidningarnas del i kontexten för hur ansvar för klimatkrisen formas i det svenska samhället. Detta görs genom att studera hur två av de största nyhetstidningarna i Sverige, Dagens Nyheter och Aftonbladet, framställer olika aktörers ansvar för klimatkrisen i sina nyhetsartiklar. Det är relevant att studera nyhetstidningarnas ansvarsbeläggning för klimatkrisen då tidigare forskning har visat att nyhetsmedier kan påverka både uppfattningen om ämnen i samhället samt attityder och beteenden i relation till de ämnena. Studiens avsikt är därför att bidra till förståelse för hur nyhetstidningarnas ansvarsbeläggning av klimatkrisen kan påverka uppfattningen om ansvar och således hanteringen av klimatkrisen i samhället. Materialet analyseras utifrån gestaltningsteori och miljökommunikationsforskningens syn på miljökommunikation som formande av miljön. Resultatet visar på att artiklarna till störst del ansvarsbelägger politiska aktörer, att företags ansvar förskjuts till politiska aktörer eller fördelas mellan politiska aktörer där företagen då får minst ansvar, samt att individers ansvar knappt gestaltas. Slutsatsen är att nyhetstidningarna inte ansvarsbelägger väsentliga aktörer i klimatkrisen lika mycket, vilket kan ses som problematiskt då klimatforskning menar att alla aktörer i samhället måste agera.

Nyckelord: Ansvar, gestaltning, gestaltningsteori, klimatkrisen, miljökommunikation, nyhetsmedier, nyhetsartiklar.

Morner, F. Vem ansvarar för klimatkrisen? En studie om hur svenska nyhetstidningar gestaltar olika aktörers ansvar för klimatkrisen. *Examensarbete i Medie- och Kommunikationsvetenskap, 15 hp.* Malmö universitet: Fakulteten för kultur och samhälle. Institutionen för konst, kultur och kommunikation, vårterminen 2019.Handledare: Per Möller. Examinator: Emil Stjernholm.

ABSTRACT (IN ENGLISH)

This study examines the part that Swedish newspapers play in the context of constructing responsibility for the climate crisis in Swedish society. This is done by studying how two of the biggest newspapers in Sweden, Dagens Nyheter and Aftonbladet, portray different actors' responsibilities in the climate crisis in their news articles. It is of high relevance to study newspapers' distribution of responsibility since previous research has shown that news media can affect both the perception of events and topics in society, as well as attitudes and behaviours in regards to those events and topics. Therefore, this study aims to contribute to a better understanding of how the newspapers' distribution of responsibility can affect the perception of responsibility as well as the management of the climate crisis in the Swedish society. The material is analyzed through the theory of framing and the environmental communication research's view that communication about the environment shapes the perception and therefore the form of the environment. The result shows that news articles mainly give responsibility to political actors, that companies' responsibility is pushed over to political actors or placed between both companies and political actors where companies get the lesser responsibility, and that individuals are given a minimal amount of responsibility. The main conclusion is that the newspapers do not distribute responsibility evenly among the essential actors, which can be seen as problematic since climate research mean that all actors in society must act to solve the climate crisis.

Keywords: Responsibility, climate crisis, environment communication, framing, framing theory, news media, news articles.

Morner, F. Who's responsible for the climate crisis? A study of how Swedish newspapers frame different actor's responsibilities in the climate crisis. *Degree project in Media and communications science 15 hp (university points)*. Malmö University: Faculty of Culture and Society. Department of Art, Culture and Communication, spring term 2019. Supervisor: Per Möller. Examiner: Matts Skagshøj.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

1 INLEDNING	6
3 KONTEXTUALISERING	7
3.1 <i>I klimatkrisen måste alla aktörer ta ansvar</i>	7
3.2 <i>Nyhetstidningarnas roll i det svenska samhället</i>	7
3.3 <i>Sammanfattning</i>	8
4 FORSKNINGSÖVERSIKT	8
4.1 <i>Gestaltningseffekter på individers ansvarstagande</i>	8
4.2 <i>Gestaltningseffekter på individers och andra aktörers ansvarstagande</i>	9
4.3 <i>Förekommande gestaltningar i nyhetstidningar</i>	10
4.4 <i>Sammanfattning</i>	11
5 TEORETISKT PERSPEKTIV	11
5.1 <i>Miljökommunikationsforskning</i>	11
5.2 <i>Gestaltningsteorin</i>	12
5.2.1 <i>Gestaltningprocessen</i>	12
5.2.2 <i>Gestaltningsteorins relation till nyheter och ansvar</i>	13
5.2.3 <i>Kritik av gestaltningsteorin</i>	14
5.3 <i>Sammanfattning</i>	14
6 METOD OCH MATERIAL	15
6.1 <i>Kvalitativ textanalys</i>	15
6.3 <i>Gestaltninganalys</i>	16
6.2 <i>Epistemologisk inriktning</i>	16
6.4 <i>Material, urval och avgränsningar</i>	17
6.5 <i>Operationalisering</i>	17
6.5.1 <i>Komponenter i tillvägagångssättet</i>	17
6.5.2 <i>Tillvägagångssätt</i>	18
6.6 <i>Metodkritik</i>	19
6.7 <i>Forskningsetik</i>	19
6.8 <i>Validitet och reliabilitet</i>	19
7 RESULTAT OCH ANALYS	20
7.1 <i>Identifiering av problem</i>	20
7.1.1 <i>Allmänna kulturella värderingar</i>	20
7.1.2 <i>Problem definierade utifrån politiska aktörers handlingar</i>	20
7.1.3 <i>Problem definierade utifrån företags handlingar</i>	21
7.1.4 <i>Problem definierade utifrån individers handlingar</i>	22
7.1.5 <i>Problem definierade utan någon aktörs handlingar</i>	22

7.2 Orsaker till problem	22
7.2.1 Politiska aktörer orsakar problem	22
7.2.2 Ingen ansvarig aktör för orsaker	23
7.2.3 Internationella politiska aktörer orsakar problem	23
7.2.4 Företag orsakar problem	23
7.2.5 Individer orsakar problem	24
7.3 Moralisk bedömning	24
7.3.1 Nyhetsartiklar utan moraliska bedömningar	24
7.3.2 Moralisering kring politiska aktörer	25
7.3.3 Moralisering kring företag	26
7.3.4 Moralisering kring individer och andra aktörer	26
7.4 Förslag till lösningar	27
7.4.1 Nyhetsartiklar utan förslag till lösningar	27
7.4.2 När politiska aktörer föreslås lösa problem	27
7.4.3 När företag tillsammans med politiska aktörer ska lösa problem	28
7.5 Sammanställd gestaltungsanalys	29
7.5.1 Politiska aktörers ansvar	29
7.5.2 Individers och företags ansvar	31
7.5.3 Exkludering av vissa gestaltungsdelar	31
8 SAMMANFATTNING OCH DISKUSSION	32
8.1 Sammanfattning	32
8.2 Diskussion	33
8.3 Vidare forskning	34
9 REFERENSLISTA	35
9.1 Litteratur	35
9.2 Webbkällor	37
9.3 Material	37

1 INLEDNING

Klimatet är vår tids stora ödesfråga. Enligt EU:s direktiv IPPC:s (Integrated pollution prevention and control) senaste rapport från 2018 har världen högst 11 år på sig att drygt halvera koldioxidutsläppen för att inte gå över gränsen på max 1,5 graders temperaturökning (IPPC, 2018). Om vi inte når det målet står världen inför katastrofala effekter på vår jord och för de liv som lever här idag och i framtiden. Samtidigt som det diskuteras mycket om klimatkrisen och vad som ska göras åt den, så lever aktörer i samhället inte upp till det som krävs av dem för att lösa problemet. Exempelvis så når inte Sverige de mål som satts i Parisavtalet. Sverige är dock inte ensamma om detta utan samtliga länder som skrivit under avtalet följer i dagsläget inte de mål som satts (CCPPI, 2019). Den här studien föreslår att hur nyhetstidningar gestaltar ansvar för olika aktörer kan vara en av de bakomliggande orsakerna till varför aktörer inte gör det som krävs av dem i klimatkrisen. Denna hypotes bygger vidare på tidigare forskning inom gestaltningsteori som menar att nyhetsmedia har en avgörande roll när det kommer till formandet av ansvar för samhällsproblem (Iyengar, 1991), inte minst i klimatkrisen (Olausson, 2009, s. 422). Nyhetsmedierna gestaltar olika aktörers del i ett problem på ett specifikt sätt som skapar ett visst budskap. Ofta uppfattas och anammats det budskapet av samhället, vilket då även kan påverka attityder och beteenden i samhället (Entman, 1993, s. 53; Borah, 2011, s. 248). Eftersom budskapen i nyhetsmediernas gestaltningar kan påverka samhällets uppfattning av olika aktörers del i problem, kan nyhetsmedia därför anses ha en avgörande roll i formandet av ansvar i samhällsproblem.

Studien utgår även utifrån miljökommunikationsforskningens syn på miljökommunikation som socialt konstruerande av miljön. Det vill säga, att hur vi pratar om miljön påverkar hur vi uppfattar och behandlar miljön, vilket i sin tur påverkar hur vår miljö ser ut (Oravec & Cantrill, 1996; Cox, 2007; Milstein, 2009). Utifrån det perspektivet skulle det betyda att nyheternas miljökommunikation om olika aktörers ansvar kan påverka hur samhället och olika aktörer förhåller sig till klimatkrisen, vilket då påverkar miljön och klimatet.

Genom att studera två svenska nyhetstidningars miljökommunikation utifrån hur de gestaltar olika aktörers ansvar, ämnar den här studien att undersöka vilka budskap om olika aktörers ansvar som de svenska nyhetstidningarna förmedlar. Studien ämnar även till att undersöka nyhetstidningarnas del i kontexten kring varför aktörer inte gör det som krävs av dem för att lösa klimatkrisen.

2 SYFTE OCH FRÅGESTÄLLNING

Syftet med den här studien är att undersöka nyhetsmediernas roll i ansvarsbeläggningen av klimatkrisen i det svenska samhället. Det kommer ske genom att analysera nyhetsartiklar utifrån gestaltningsteori och miljökommunikationsforskningens perspektiv på miljökommunikation som formande av miljön. Därigenom kan de specifika sätt som nyhetstidningarna gestaltar olika aktörers ansvar för klimatkrisen granskas och analyseras. Med ansvar för klimatkrisen menas ansvar för att både orsaka och hantera klimatkrisen. Nyhetsartiklar från Sveriges största dags- och kvällspress, det vill säga Dagensnyheter (DN) och Aftonbladet (AB), under jan, feb och mars 2017 är studiens analysmaterial.

Studiens forskningsfråga är:

- Hur gestaltas olika aktörers ansvar för klimatkrisen i svenska nyhetsartiklar?

3 KONTEXTUALISERING

I den här delen förklaras bakgrunden till forskningsproblemet utifrån en samhällelig kontext. Genom att kontextualisera problemet motiveras och förtydligas studien och dess relevans. Nedan beskrivs nyhetstidningarnas roll i det svenska samhället. Deras roll förklaras i relation till hur ansvar för klimatkrisen kan formas i Sverige.

3.1 I klimatkrisen måste alla aktörer ta ansvar

”Alla länder, alla samhällssektorer, alla företag och alla människor måste bidra till att minska utsläppen.” (Naturvårdsverket, 2008, s. 11). Det råder konsensus inom klimatforskning om att *alla* aktörer i världens samhällen måste agera proaktivt i klimatkrisen (IPCC, 2018). Men trots klimatforskarnas tydliga budskap görs inte tillräckligt av aktörer i världen, inte minst i Sverige. En genomsnittlig svensk person lever och konsumerar idag som om det fanns resurser från 4,2 jordklot (WWF, 2018). De totala utsläppen från svenska medborgare är dock långt under de utsläpp som den svenska industrin släpper ut. Sveriges tre största företag, HM, Electrolux och Eriksson släpper idag ut mer koldioxid än hela Sverige som nation (Hällegårdh, 2018). Och Sveriges regering är inte bättre, deras budget för 2020 har till exempel inte anpassats för att nå regeringens egna miljömål (AB, 2019). Enligt klimatforskningen måste utsläppen minska drastiskt, men huvudsakliga aktörer som bidrar till klimatkrisen vidtar inte de åtgärder som krävs. För att lösa klimatkrisen behöver vi förstå varför samhällen som Sverige inte gör tillräckligt. Varför Sverige och andra länder inte uppnår klimatmålen beror givetvis på en rad olika faktorer. Med hjälp av media och kommunikationsforskning kan den här studien belysa en del i detta problem. Som tidigare nämnt i inledningen så har forskning visat att nyhetsmedierna kan påverka uppfattning, attityder och beteenden i samhället genom hur de gestaltar olika ämnen i sina nyhetsrapporteringar (Entman, 1993; Borah, 2011, s. 248). Vilket i sin tur gör att nyhetsmedia får en avgörande roll när det kommer till formandet av ansvar i samhällsproblem (Iyengar, 1991) som klimatkrisen (Olausson, 2009, s. 422). Nyhetsmedier har därmed möjlighet att influera ansvarsbeläggningen på olika aktörer i klimatkrisen och de faktiska ansvarstagandena som olika aktörer tar.

3.2 Nyhetstidningarnas roll i det svenska samhället

Den makt som nyhetsmedia har över agendor och uppfattningar i samhället varierar i olika länder. Beroende på vilket statsskick ett land har och de normer och värderingar som finns i ett land får nyhetsmedia olika roller i samhällen (Weiss, 2009, s. 575, 578). I diktaturer används nyhetsmedia till exempel ofta som propagandaverktyg av staten för att styra över medborgarnas uppfattningar av verkligheten (Weiss, 2009, s. 578). I demokratiska länder präglas däremot nyhetsmedierna av rollen som ”tredje statsmakt” (Weiss, 2009, s. 576–577). Det innebär att samhällen anser att nyhetsmedier fungerar som en viktig institution för demokratin i samhället. Huvudsyftet som tredje statsmakt är att granska regeringen och andra sociala institutioner, agera i tjänst till allmänhetens intressen, upprätthålla ordning och bidra till det politiska systemet samt agera utifrån specifika värderingar och principer. När nyhetsmedierna granskar sociala institutioner utifrån vissa etiska principer och distribuerar den informationen formar de opinion som kan få aktörer att agera mer ärligt och rättssenligt. På så sätt kan nyhetsmedierna även ge allmänheten viktig information som kan förstärka allmänhetens egenmakt och bidra till demokratin (a.a.).

I Sverige har nyhetsmedia länge ansetts fungera som en tredje statsmakt (Andersson, 2019, s. 65, Riksdagen, 2019). Men på senare år har det uppstått en allmän diskussion om huruvida allmänheter, i både Sverige och andra demokratiska länder, har fått en ökad misstro till nyhetsmedier (Andersson, 2019, s. 65–66). I SOM-institutets (institutionen för samhälle, opinion

och medier) undersökning av svenskars förtroende för nyhetsmedier 2019 visade det sig dock att svenskars förtroende för svenska nyhetsmedier inte har sviktat utan förblivit oförändrat över åren (Andersson, 2019, s. 68). Vilket betyder att nyhetsmedier i Sverige idag, utöver deras gestaltningseffekter, innehar en viss makt att styra opinionen i frågor som vilka aktörer som ska ta ansvar i klimatkrisen även utifrån tredjestatsmakts perspektivet.

Enligt Harold Lasswell är en annan viktig funktion för nyhetsmedia i demokratiska samhällen att återspegla normer och värderingar i samhället (i Weiss, 2009, s. 575). Lasswell menar också att nyhetsmedia ofta brukar göra detta i sin nyhetsrapportering (a.a.). I Sverige har folket ett stort förtroende för staten (Holmberg & Weibull, 2012, s. 127, Holmberg & Rothstein, 2018, s. 46) och med ett stort förtroende kommer också höga förväntningar som Holmberg och Weibull (2012, s. 127) poängterar. Det skulle således kunna betyda att svenska nyhetstidningar lär gestalta höga förväntningar på staten.

Eftersom de svenska nyhetsmedierna präglas utav rollen som tredje statsmakt och normen om höga förväntningar på staten, borde det innebära att nyhetstidningarna i praktiken lär fokusera på att främst granska politiska institutioner. Det skulle i sin tur kunna leda till att nyhetstidningarna inte granskar andra aktörers ansvar och agerande lika mycket som de granskar politiska aktörer. Individens, företags och andra organisationers agerande och ansvar lär kanske därför inte få lika mycket fokus i nyhetsrapporteringen.

3.3 Sammanfattning

Klimatkrisen är ett samhällsproblem som kräver ett stort engagemang och ansvarstagande från fler aktörer än de politiska makterna. Hur nyhetsmedierna gestaltar olika aktörers ansvar kan påverka hur samhället uppfattar olika aktörers ansvar i klimatkrisen. Det kan då även påverka hur de olika aktörerna agerar. Därför kan det bli problematiskt om de svenska nyhetsmedierna först och främst lägger mycket ansvar på staten när de gestaltar ansvar för klimatkrisen, eftersom fler aktörer än de politiska behöver ta mer ansvar. Om nyhetsmedierna istället granskar fler aktörer än de politiska, och fördelar ansvaret för klimatkrisen till flera olika aktörer än bara de politiska så borde det kunna generera mer ansvarstagande hos alla aktörer.

4 FORSKNINGSOVERSIKT

Syftet med forskningsöversikten är att redogöra för de olika perspektiv som tidigare forskning redan utforskat inom den här studiens område. Forskningen som presenteras nedan berör även teman som är relevanta för den här studiens syfte och teoretiska infallsvinkel. Därför kommer endast forskning om gestaltning av klimatkrisen som behandlar ansvar på olika sätt att beröras. Texten är uppbyggd efter de centrala teman som definierats i den tidigare forskningen.

4.1 Gestaltningseffekter på individens ansvarstagande

En stor del av den tidigare forskning om klimatkrisen och ansvar handlar ofta om hur gestaltningar av ansvar kan påverka individens klimatkrisrelaterade attityder och beteenden. Detta studeras i syfte att ta fram kommunikationsstrategier som effektivt kan påverka individens klimatbeteenden.

Liobikiene och Juknys (2013) studie är en av dessa och de undersökte hur individens ansvar till beteendeförändring bör utformas. De studerade olika kopplingar mellan värderingar och normer som folk har, och hur de fungerar i gestaltningsprocesser. Deras forskningsresultat visade på att

gestaltning av konsekvenser för individens klimatbeteenden tillsammans med gestaltning av individens ansvar för sitt klimatbeteende, skapade starka intentioner hos mottagarna att förändra sitt klimatbeteende (a.a.).

Obradovich och Guenters forskningsartikel (2016) utforskade vidare på området om gestaltningar av ansvar i relation till beteendeförändring av klimatbeteenden hos individer. Men i kontrast till Liobikiene och Jukny som utgår ifrån att ett fokus på individers ansvar leder till beteendeförändring menar Obradovich och Guenters att detta inte nödvändigtvis är fallet. Deras forskningsresultat visade på hur kollektiva ansvars-gestaltningar är effektivare än individfokuserade ansvars-gestaltningar när det kommer till att förändra individers klimatrelaterade beteenden. Faktorer som kognitiv dissonans och olika individers tolkningsnivåer kan nämligen hindra övertygelsen i meddelanden vars gestaltning fokuserar på individers ansvar. I meddelanden där budskapet ska frambringa förändringar i individers klimatrelaterade beteenden menar de alltså att klimatkrisen bör presenteras som ett kollektivt problem som kan lösas genom individuella handlingar (a.a.).

En tredje studie som är inriktad på individens ansvar är Spence och Pidgeons (2010). Deras fokus låg på att studera resultatorienterade gestaltningsstrategier (outcome framings) av klimatkrisen. Resultatorienterade gestaltningsstrategier är ämnen gestaltade utefter antingen vinst eller förlust. Forskningsresultatet visade på att vinst-gestaltningar borde vara mer effektiva i att skapa beteendeförändringar för klimatet hos individer än förlust-gestaltningar. Mer relevant för den här studien är deras resultat om att sociala ansvarsgestaltningar genererade mer positiva attityder till minskning av koldioxidutsläpp än vad personliga ansvarsgestaltningar gjorde (a.a.).

4.2 Gestaltningseffekter på individers och andra aktörers ansvarstagande

Ovannämnd forskning har behandlat kommunikationsprocesser som är viktiga att förstå för hur individer mottar ansvarsgestaltningar på deras klimatbeteende. Men då den här studien intresserar sig för hur nyhetstidningar gestaltar ansvar för flera olika aktörer, är det av särskilt intresse att också se över tidigare forskning som utforskat ansvarsbeläggning i relation till andra aktörer. Tidigare forskning om detta verkar däremot ändå vara mer fokuserad på individerna och deras uppfattning av deras egna- och andra aktörers ansvarstagande. Dessa studier redovisas nedan.

Howell m.fl. (2016) undersökte sambandet av ”mitigation” (arbete för minskning av koldioxidutsläpp) och ”adaptation” (anpassning till klimatförändringarna) i gestaltningar. De undersökte om adaptation-gestaltningar genererade ”moraliska risker” (när personer/institutioner inte drabbas fullt ut av de negativa effekterna av sitt eget handlande och då agerar mindre försiktigt) eller reducerade psykologiskt motstånd för attityd- och beteendeförändring. Av större intresse är att de även studerade skillnaden i att gestalta information utifrån regeringens respektive individernas ansvar. De kom fram till att det inte verkar vara någon skillnad i effekt på mottagarnas attityder till deras ansvar i klimatkrisen beroende på vem ansvarsbeläggningen tillskrevs (a.a.).

I motsats till Howell m.fl.:s forskningsresultat, menar Newell m.fl. (2015) att gestaltning av klimatkrisberedskap som enbart individernas ansvar är ineffektivt. Och att det således bör finnas en balanserad gestaltning av flera aktörers ansvar, däribland regeringarnas, företags och individers. De förklarar detta utifrån konceptet om ”styrningsfällor” (governance traps). Styrningsfällor är ett fenomen som uppstår när styrande organ måste hantera ett stort och invecklat samhällsproblem som blir så pass komplicerat för det styrande organet att reda ut själva. Det resulterar då i att de styrande lägger hela skulden och ansvaret på individerna i samhället. Det kan också resultera i att det inte läggs det ansvar som krävs på alla sociala aktörer som egentligen

behöver agera i kriser, något som blir extra problematiskt i klimatkrisen. Newell m.fl. menar i sin artikel att när detta fenomen inträder i gestaltningar om ansvar från olika styrande organ, påverkar det hanteringen av klimatkrisen. Om för mycket ansvar läggs på individer i ansvars-gestaltningar skapar det apati hos individerna som upplever att det är ett för stort problem för dem att hantera. När olika aktörers ansvar inte gestaltas med tillräcklig vikt blir även det problematiskt. Dessa två aspekter resulterar i sin tur i en ineffektiv påverkan på individernas och andra aktörers koldioxidutsläppsbeteenden (Newell m.fl., 2015, s. 536).

Andra forskare som till viss grad även fokuserar på politiskt ansvar är Adger m.fl. (2017). De tittade på hur den brittiska regeringens arbete med klimatkrisförordningar bör gestaltas för att på bästa sätt accepteras av individer i samhället. Deras forskning visade på hur och att moraliska gestaltningar bör användas för att skapa förtroende för regeringens klimatkrisförordningar. Vidare visade forskningsresultatet att de moraliska gestaltningarna tilltalar personer med liberala- respektive konservativa värderingar på olika sätt och att detta bör inkorporeras i de moraliska gestaltningarna. Säbarhetsbaserade moraliska gestaltningar relaterar bäst till liberala och systembaserade moraliska gestaltningar relaterar bättre till konservativa (a.a.).

Happer och Philo (2013) menar att de ämnen som nyhetsmedier allra mest kan påverka allmänhetens uppfattningar av, är ämnen som de inte besitter större kunskap eller erfarenhet av, som klimatkrisen. De menar därför att nyheternas rapportering av klimatkrisen kan påverka agendan för klimatkrisen i samhället. Vidare menar de att nyhetsmedierna kan skapa beteendeförändringar och bidra till den sociala förändringen som krävs för att hantera klimatkrisen. I deras forskning undersökte de hur nyheterna skulle kunna bidra till social förändring. Forskningsresultatet visade att nyhetsrapporteringen borde innehålla och förklara effektiva lösningar som vädjar till allmänheten, samt stötta versioner av klimatkrisen som leder till en lämplig klimatpolitik. Däremot fann de att nyhetsrapportering i Storbritannien inte förklarade lösningar till klimatkrisen (a.a.).

4.3 Förekommande gestaltningar i nyhetstidningar

Effekterna av olika ansvars-gestaltningar på olika mottagare, som mycket av den tidigare forskningen haft som centrala teman, är inte den här studiens fokus. Fokus ligger istället på att undersöka hur nyhetstidningarna gestaltar olika aktörers ansvar. Det verkar dock vara få studier som tidigare undersökt liknande forskningsfrågor. Nedan presenteras tidigare forskning om detta som den här studien funnit.

En studie som undersökt svenska nyhetstidningars gestaltning av ansvar för olika politiska aktörer i klimatkrisen genom textanalys är Olaussons (2009). Olausson utgick ifrån gestaltningsteorin och menar att nyheternas gestaltning formar diskursen om klimatkrisen i samhället. Olausson undersökte det lokala, transnationella och globala ansvaret som nyhetstidningar framställde för dels "mitigation" och dels "adaptation" på olika politiska aktörer. Forskningsresultat visade att nyheternas artiklar la ansvar för mitigation på internationella politiska aktörer medan de la ansvar för adaptation på nationella politiska aktörer. Resultatet visade även att nyhetsartiklarna var i linje med de internationella politiska aktörernas klimat policyer men kritiserade svenska politiska institutioners klimat policyer. Det framkom även att USA:s ansvar resonerades utifrån ett "vi och dem"-tänk. Där USA ansågs vara syndabocken för en otillräcklig klimatpolitik, medan Sverige och EU ansågs ta ett större ansvar i klimatkrisen. Artiklarna beskriver dessutom ofta politiska motsättningar i klimatpolitik och artiklarna gestaltar ansvar utifrån kollektiva ageranden över nationsgränser (a.a.).

En annan studie som utförde en textanalys på gestaltningar av klimatkrisen i nyhetstidningar är Dirix och Gelders (2010) studie. Studien utgick ifrån Semetko och Valkenburgs (2000)

forskning som fann fem generiska gestaltningar som oftast förekom i nyheter; moraliska gestaltningar, konsekvensgestaltningar, ansvarsgestaltningar, konfliktgestaltningar och mänskliga-intresses-gestaltningar. Dirikx och Gelders granskade dessa gestaltningar i klimatkrisen i franska och holländska nyhetstidningar. Deras resultat, som liknade Semetko och Valkenburgs resultat, visade att moraliska gestaltningar aldrig gjordes, konsekvensgestaltningar och ansvarsgestaltningar utfördes mest, på tredje plats kom konfliktgestaltningar och sist mänskliga-intresses-gestaltningar. Enligt Semetko och Valkenburg är det journalisternas journalistprincip om objektivitet som gör att moraliska bedömningar ofta utesluts i nyhetsartiklar (i Dirikx & Gelder, 2010, s. 734). I de ansvarsgestaltningar som studien identifierade låg ansvarsbeläggningen på regeringars ansvar och skyldighet till att lösa klimatproblem (a.a.).

I en forskningsartikel om tyska nyhetstidningars gestaltningar av klimatkrisen, fann Weingart m.fl. (2000) att artiklar beskrev klimatkrisen som en vedertagen sanning. Studien fann också att de nationella politiska aktörerna tillskrevs mest ansvar i klimatkrisen då artiklarna utlyste politiska åtgärder för problem av klimatkrisen (a.a.).

4.4 Sammanfattning

I majoriteten av tidigare forskning om ansvarsgestaltningar av klimatkrisen har effekterna på mottagarna studerats. Därmed har forskning således bestått av publikforsknings metoder i form av fokusgrupper eller enkätundersökningar där subjektens uppfattning av olika gestaltningar undersöks. Sådan forskning har oftast fokuserat på individers mottagning av ansvarsgestaltningar och hur individer kan uppmanas till attityd- och beteendeförändring. Dessa forskningsresultat har inte alltid varit enhetliga utan ofta motsagt varandra. Få tidigare studier har undersökt vilka gestaltningar av ansvar som förekommer i nyhetstidningar genom textanalyser. I den här forskningsöversikten har fyra sådana studier lyfts (Olausson, 2009; Dirikx & Gelders, 2010; Semetko & Valkenburg, 2000; Weingart m.fl, 2000). Det finns således utrymme att studera nyhetsartiklars innehåll. Vidare har den här studien inte funnit någon tidigare forskning som kartlagt vilka olika aktörer som ansvarsbeläggs i svenska nyhetstidningar, bara en om hur olika *politiska* aktörer ansvarsbelagts. Därav kan den här studiens syfte och forskningsfråga bidra till ny kunskap inom fältet.

5 TEORETISKT PERSPEKTIV

Följande teoretiska perspektiv kommer användas för att analysera studiens empiriska material. Det teoretiska perspektivet presenteras och förklaras för att positionera studien i fältet och beskriva hur det teoretiska perspektivet kommer influera analysresultatet.

5.1 Miljökommunikationsforskning

Denna studie är inom ramen för miljökommunikationsforskning och studien utgår utifrån den ontologiska orienteringen i miljökommunikationsforskning, som hävdar att diskurser om miljön är symboliskt och materiellt producerande. Detta innebär att hur människor kommunicerar om miljön formar hur vi uppfattar miljön, vilket således påverkar miljön. Miljön ses då i teorin som en social konstruktion (Oravec & Cantrill, 1996; Cox, 2007; Milstein, 2009). Studien utgår framförallt ifrån Oravec och Cantrills (1996) och Coxs (2007) forskning i fältet.

Oravec och Cantrills (1996) anser att hur vår miljö ser ut ”är en produkt av hur vi pratar om världen” (översatt från engelska). De menar därför att det enda sättet att skydda klimatet på jorden är att förstå och förändra de fundamentala sätten som vi kommunicerar om miljön och

klimatet. Vidare menar de att diskurser som skapar perceptioner av miljön sker i flera olika områden där ett av de väsentliga områdena är i massmedia. Med detta i åtanke blir det relevant att studera hur nyhetstidningarna som massmedia kommunicerar om miljön och klimatet då de utgör en stor del av miljödiskursen.

Cox (2007) menar att de sociala och symboliska representationerna av miljön som sker i diskurser potentiellt kan motverka och/eller möjliggöra samhällliga gensvar till signaler från miljön, såsom tecken på klimatkriser. Därför anser Cox att miljökommunikation innehar en principiell etisk skyldighet att förbättra möjligheterna för att samhället ska kunna svara effektivt på miljösignaler. Det i sin tur skulle bidra till att mänskliga samhällen och naturens biologiska system kan frodas (a.a.). Utifrån Cox logik kan de sociala och symboliska representationerna av miljön som sker i nyhetsmediernas kommunikation om ansvar för klimatkrisen påverka samhällliga gensvar till klimatkrisen. Det går därför att argumentera för att nyhetstidningarna har en etisk skyldighet i att kommunicera om miljön på ett sätt som skapar förutsättningar för samhället att lösa klimatkrisen. Av den anledningen blir det av värde att undersöka huruvida nyhetstidningarna upprätthåller en etisk standard där deras kommunikation om miljön skapar förutsättningar för lämpliga samhällliga åtaganden.

Dessutom förhåller sig studien till vad andra forskare inom fältet intresserar sig för, nämligen att den konstruerande kommunikationsprocessen om miljön kan få stora effekter vid mänskligt orsakade miljökriser (Milstein, 2009, s. 344–349). En mänskligt orsakad miljökris är precis vad världen befinner sig i nu, forskarna är eniga i att mänskliga handlingar är den största orsaken till klimatkrisen (IPPC, 2018). Kommunikationsprocessen som sker i nyhetstidningarnas gestaltningar av olika aktörers ansvar för klimatkrisen, kan således få stora effekter på klimatkrisen. Det blir därför viktigt att studera hur nyheternas del i kommunikationen i samhället om klimatkrisen ter sig, och på så sätt öka förståelsen för hur ansvar för klimatkrisen uppfattas och formas.

5.2 Gestaltningsteorin

”Framing”, eller gestaltning som medieforskaren Jesper Strömbeck översatt ordet till på svenska (Strömbeck, 2004, s. 41), kommer genomsyra den här studien, både som teoretiskt perspektiv och metodanalytiskt ramverk. I media och kommunikationsvetenskap handlar gestaltningsteorin om att texter gestaltas på ett specifikt sätt som skapar ett visst budskap. Texternas gestaltningar uppfattas och anammas därefter av mottagaren och kan på så sätt påverka mottagarens attityder och beteenden (Entman, 1993, s. 53; Borah, 2011, s. 248; Strömbeck, 2004, s. 41).

5.2.1 Gestaltningprocessen

Den gestaltningprocess som studien kommer förhålla sig till är definierad utav medieforskaren Robert Entman. Enligt Entman innefattar en gestaltningprocess huvudsakligen *val* och *framhävning*. Majoriteten av forskare som studerat gestaltningsteorin är också i linje med att val och framhävning är den centrala delen i hur gestaltningar fungerar (Borah, 2011).

Val och framhävningar i gestaltningar innebär enligt Entman:

” [...] att välja vissa aspekter av en uppfattad verklighet och göra dem mer framträdande i en kommunicerande text, på ett sätt som föreslår vissa specifika problembeskrivningar, orsaksförklaringar, moraliska värderingar, och/eller sätt att lösa problem.”

(Entman citerad av Strömbeck, 2004, s. 43)

Entman (1993) föreslår därmed att en gestaltning gör fyra saker och att dessa fyra aspekter tillsammans skapar en övergripande gestaltning och ett visst budskap.

1. *Identifierar problem:* Det vill säga identifierar vad en aktör gör utifrån för- och nackdelar, vägda utifrån allmänna kulturella värderingar.
2. *Bestämmer orsaker:* Alltså identifierar krafterna som skapar problemet.
3. *Gör moraliska värderingar:* På så sätt att de utvärderar aktörer och deras effekter.
4. *Föreslår lösningar:* Genom att erbjuda och motivera behandlingar för problemen och förutspå deras sannolika effekter (a.a.).

Dessa fyra aspekter kommer att ligga till grund för studiens analytiska ramverk, hur de kommer användas beskrivs i del 6. Metod och material.

Val och framhävnin g innebär således att texter *väljer* att göra delar av information mer *framhävande* på ett sätt som frammanar vissa idéer, känslor och värderingar framför andra hos mottagaren. På så sätt uppmuntrar gestaltningarna till att få mottagaren att tänka på ett visst sätt när de funderar över ämnen och bildar åsikter (Strömbeck, 2004). Hur något gestaltas skapar med andra ord ett budskap som ofta kan upplevas som väldigt övertygande, eller rent av självklart. Val och framhävnin g i en gestaltning kan ske på flera olika sätt. Gestaltningen sker till exempel genom nyckelord, stereotypiserade bilder, informationskällor, meningar som förstärker vissa teman, fakta eller omdömen, positivt eller negativt konnoterade ord, placering, repetition eller genom att associera dem med kulturellt bekanta symboler (Entman, 1993). En framhävnin g kan även ske genom en abstrakt illustrerad idé i en obskyr del av en text om den passar med mottagarens existerande schan. Schan är ramarna som organiserar hur personer uppfattar och värderar något, alltså deras värde- och uppfattningssystem. Vidare kan samma del helt undgå en annan mottagare vars schan inte relaterar till idén.

Gestaltningssprocessen utgörs även av framhävnin g av vissa aspekter av verkligheten samtidigt som de aspekterna drar bort uppmärksamhet från andra. På så sätt blir gestaltningen definierad av vad den *inkluderar* och även *exkluderar*. Exkluderingen av potentiella problemdefinitioner, förklaringar, utvärderingar och rekommendationer kan alltså vara minst lika avgörande som vad gestaltningen inkluderar för mottagarens uppfattning av innehållet (Entman, 1993). Reese (2007) är i linje med Entman och menar att gestaltningens framhävnin gssprocess inte bara avgörs av antal olika betoningar på negativa respektive positiva ord. Gamson och Modigliani (1989) är också av samma tanke och de föreslår att gestaltningar består av metaforer, exempel, slagord, skildringar och visuella bilder som kan skapa mening av ämnen.

Vidare menar Entman att majoriteten, men inte alla, uppfattar och anammar gestaltningars budskap på liknande sätt. Vad som avgör om mottagare tar till sig gestaltningens budskap beror på olika saker. Dels på den mängd tidigare information om ämnet som mottagaren besitter och dels på om gestaltningens kommunikativa uttryck relaterar till mottagarens schan (Entman, 1993).

5.2.2 Gestaltningsteorins relation till nyheter och ansvar

Enligt Gitlin är gestaltningar i nyhetsmedier verktyg för hur journalister organiserar enorma mängder information och paketerar informationen effektivt till deras publik (Gitlin, 1980, s. 7). Entman menar också att gestaltningar i nyheter kan bli extra maktutövande då de identifierar och resonerar om aktörer och intressen i viktiga situationer som politiska event (Entman, 1993). Enligt Borahs (2011, s. 248) undersökning av gestaltningssforskning finns det bevis på att nyheternas gestaltningar influerar informationshanteringen och följande beslutsprocess.

Kommunikationsforskare har dessutom belyst nyhetsmedias kraft i att tillskriva *ansvar* i samhällsproblem (Entman, 1993; Iyengar, 1991) och många menar att hur nyheter gestaltar ansvar för klimatkrisen får stora konsekvenser för uppfattningen och hanteringen av klimatkrisen (Anderson, 1997; Olausson, 2009, Olsson, 2009, Dirikx & Gelders, 2010). Olausson (2009, s. 422) menar till exempel att nyhetsmedia har ”en stark kulturell makt kring gestaltningen av klimatfrågor” (översatt från engelska). I ljuset av dessa forskares resonemang om nyhetsmediernas makt blir det relevantt att studera nyhetsmediernas gestaltning av klimatkrisen då gestaltningarna eventuellt har möjlighet att påverka samhällets tolkningar och uppfattningar av ansvar för klimatkrisen.

5.2.3 Kritik av gestaltningsteorin

Gestaltningsteorin används tvärvetenskapligt inom olika forskningsfält och har således varierade teoretiska orienteringar (Entman, 1993; D’Angelo, 2002; Hertog & McLeod, 2001), vilket kan ses som problematiskt. Vissa forskare kritiserar teorin för att den saknar enhetliga definitioner och att det emellanåt är oklart vad som skiljer och förenar olika studiers användning av teorin (Strömbeck, 2004, s. 40). Dessutom är *framing* ett vanligt förekommande ord i det engelska språket vilket också har genererat en viss begreppsförvirring (Entman, 1993, s. 52). Andra forskare förespråkar skillnaderna mellan användningen av gestaltningsteorin. Variationen i förhållningsätt till gestaltningsteorin i olika fält ses av vissa som det enda sättet att fullt förstå gestaltningens komplexa fenomen (D’Angelo, 2002) och att det är just den heterogena förhållningen som är gestaltningens styrka då det för samman olika forskningsfält (Reese, 2007). Scheufele och Tewskburry (2007) är till viss del i linje med D’Angelo och Reese om att det inte är möjligt att inkorporera de olika metodologiska och teoretiska förhållningssätten tillsammans. Men Scheufele & Tewskburry menar däremot att det är viktigt att försöka förtydliga koncepten och operationaliseringarna för de olika gestaltningsstudierna så att forskningen inte blir ihop-klumpad utan distinktioner (Scheufele & Tewskburry, 2007).

Inom forskning av nyheternas gestaltningar sammankopplas ibland gestaltningsteorin till dagordningsteorin och teorin om priming (McCombs & Shaw, 1993, Pan & Kosicki, 1993). En nyare version av dagordningsteorin, dagordningsteorins andra nivå, menar bland annat McCombs & Shaw är samma sak som gestaltningsteorin (McCombs & Shaw, 1993). Många forskare har dock ställt sig kritiska till att gestaltning skulle vara en andra nivå av agendasättning (Capella & Jamieson, 1997) och den senaste inställningen bland forskare som studerar gestaltning är att dagordningsteorin andra nivå och gestaltning inte är samma sak då det är skilda psykologiska processer som sker hos mottagarna under de två teoriernas processer. Endast 3,7 % av all forskning som behandlar gestaltning ser på gestaltning och andra nivån i dagordningsteorin som samma sak (Borah, 2011). En liknande diskussion som den om dagordningsteorin finns kring priming och gestaltning. Forskare verkar inte vara helt överens över hur man ska förhålla sig till skillnaderna mellan de två teorierna (Pan & Kosicki, 1993).

För att inte bidra ytterligare till begreppsförvirringen av gestaltningsteorin har den här studien varit tydlig med vilken version av gestaltningsteorin som används. Studien förhåller sig till medie- och kommunikationsforskningens version, främst Entmans definition från 1993, som sammanställde de väsentligaste aspekterna mellan fälten till en mer gränsöverskridande och allmängiltig version. För att inte blanda in två andra teorier som majoriteten forskare upplever vara skilda teorier (som förvisso har med varandra att göra) kommer varken dagordningsteorin eller teorin om priming användas i studien.

5.3 Sammanfattning

Den här studien kommer således att utgå ifrån att hur nyheterna kommunicerar om miljön påverkar miljön. Studien kommer även att utgå ifrån att hur nyheterna gestaltar ansvar för olika

aktörer kan påverka mottagarnas och följaktligen samhällets uppfattning, attityder och beteenden i relation till aktörers ansvar i klimatkrisen. Studien kommer att undersöka hur nyheternas miljökommunikation om olika aktörers ansvar ser ut för att förstå nyheternas del i formandet av ansvar för klimatkrisen, samt studera huruvida den miljökommunikationen upprätthåller sin etiska skyldighet till att uppmana till effektiv hantering av klimatkrisen.

6 METOD OCH MATERIAL

Det här avsnittet redogör för materialet och metoderna som använts för att samla in och analysera materialet. Avsnittet avslutas med en reflektion om metodvalets validitet, reliabilitet och etiska överväganden i förhållande till materialet och studien. Som forskningsöversikten belyst har de flesta studierna som berört ansvarsformeringar och klimatkrisen haft ett effektfokus och därför studerat effekterna genom att titta på mottagarnas reaktioner på olika gestaltningar. I den här studien lämpar det sig istället att studera texterna snarare än mottagarna då studiens fokus ligger på att undersöka hur nyhetstidningarna gestaltar ansvar i nyhetsartiklar.

6.1 Kvalitativ textanalys

En kvalitativ analysmetod brukar ofta användas för att kunna besvara frågor om hur och varför något ser ut eller fungerar på ett visst sätt (Lindstedt, 2017, s. 102). Eftersom studiens forskningsfråga är att besvara hur nyhetstidningar gestaltar olika aktörers ansvar blir det lämpligt att använda en kvalitativ analysmetod. Den här studien kommer att använda sig utav metoden kvalitativ textanalys, mer specifikt gestaltningsanalys. En kvalitativ metod tillåter en djupare läsning av materialet vilket i sin tur gör att kontexten kan förstås (Esaiasson, 2007, s. 237). Ett alternativt sätt att lägga upp metoden på skulle vara att göra en kvantitativ textanalys, där exempelvis ords frekvens skulle kategoriseras och ligga till grunden för analysen (Esaiasson, 2007). Esaiasson et al. rekommenderar dock att en kvalitativ textanalys används om forskningssyftet kräver att dolda budskap undersöks (Esaiasson et al., 2012, s. 210). En kvantitativ metod hade därför kunnat riskera att viktiga nyanser av materialet skulle kunna missas då parametrarna som den här studien intresserar sig för är svåra att kvantifiera. Eftersom gestaltningar är subtilt uppbyggda (Entman, 1993; Borah, 2011, Olausson, 2009) skulle en kvantitativ metod som exempelvis räknar antal gånger som orden individ, stat, företag och ansvar nämns i artiklarna inte generera en fullständig bild av gestaltningen av ansvar.

Olausson skriver att ” [...] det är viktigt att öka nivån av abstrakta analyser för att kunna förstå helheten av en specifik gestaltning, likväl som man behöver använda skarpa analytiska verktyg för att kunna utvinna de meningsbärande elementen som en gestaltnings helhet består av. ” (Översatt från engelska, Olausson, 2009, s. 424). Olausson bygger detta resonemang på Carragee och Roefs (2004) idé om att det blir svårt att förstå helheten av en gestaltning genom att endast titta på till exempel temat, då det bara är en av de komponenter som en gestaltning består av (Olausson, 2009). Eftersom en analys av gestaltningar kräver abstrakta analysmetoder och analytiska verktyg som kan få fram meningsbärande element, blir det därför mer logiskt att använda en kvalitativ forskningsmetod än en kvantitativ. Då en kvalitativ metod öppnar upp för djupare undersökning och möjlighet till att vara mer kontextkänslig (Esaiasson, 2007, s. 237).

Enligt Ekström och Larsson (2011) bör metoden i en kvalitativ textanalys utgå ifrån texten och den omgivande kontexten, och analysen bör fokusera på textens genre och hur texten skapar betydelse för läsare. Ekström och Larsson har skapat en övergripande analysmetod för kvalitativa textanalyser och den är indelad i fyra analyskategorier. Dessa är innehåll, relation, form och

intertextualitet. Det innehållsanalysen gör är att dekonstruera textens teman för att på så sätt kunna analysera vad för bilder texten konstruerar genom språket. Genom relationsanalysen studeras de faktorer i språket som försöker etablera och stärka en relation till textens läsare. Formanalysen undersöker sammanhanget och sambandet i olika språkliga former av texten. Eftersom läsaren analyserar texten utifrån sin samlade kunskap från tidigare texter, används intertextualitetsanalysen för att se de kopplingar som gjorts med andra texter och genrer i texten. Huvudfokuset i Ekström och Larsson analysmetod är att studera textens karaktär och centrala betydelser genom det språkliga uttrycket utifrån iakttagelser av texten (Ekström & Larsson, 2011, s. 176). Dessa fyra analyskategorier används i textanalysen av nyhetsartiklarna.

6.3 Gestaltungsanalys

Som tidigare framgått i delen om studiens teoriperspektiv är gestaltning en teori, men gestaltning kan även användas som en del av metoden. Olausson använder till exempel en gestaltungsanalys i sin studie. Grundat på Pan och Kosickis idéer beskriver Olausson att en "[...] gestaltungsanalys viktigaste uppgift är att kontextualisera nyhetstexter till empiriskt hanterbara dimensioner [...]" (Översatt från engelska, Olausson, 2009, s. 424). Gestaltningar är inte helt lätta att identifiera då de kan ta uttryck på många olika sätt, därför är det högst relevant att använda en analysmetod som tar in gestaltningens abstrakta karaktär i analysverktygen, vilket en gestaltungsanalys gör. En gestaltungsanalys innebär att aspekter i gestaltningsteorin appliceras i själva metodanalysen. Även Entman förespråkade att texters gestaltningar bör identifieras och beskrivas för att kunna analysera texternas mening, med andra ord rekommenderade Entman att gestaltningsteorin skulle inkorporeras i metodanalyser (Entman, 1993).

I den här studien inkorporeras Entmans fyra gestaltungsdelar i den kvalitativa textanalysens gestaltungsanalys. Förutom att de fyra delarna ger förslag till lösningar, identifierar problem, gör orsakssamband och moraliska evalueringar, utser de även vilka aktörer som på olika sätt berörs av aspekterna i delarna (Entman, 1993, s. 52). Genom att leta efter vilka aktörer som ansvarsbeläggs i de fyra gestaltungsdelarna och analysera hur de ansvarsbeläggs kan en helhetsbild av artikelns ansvarsbeläggning synliggöras. Hur de fyra gestaltungsdelarna appliceras i gestaltungsanalysen beskrivs vidare i del 6.5 Operationalisering.

6.2 Epistemologisk inriktning

Epistemologi är läran om kunskap. En studies epistemologiska inriktning är alltså det perspektiv på kunskap som forskaren förhåller sig till. Valet att utföra en kvalitativ metod är även i linje med den här studiens epistemologiska perspektiv som följer det tolkande paradigmet och dess hermeneutik (Jensen & Rosengren, 1990, s. 219–220, 223). Denna studie utgår därför ifrån att det framförallt är tolkningen av resultatet som är det centrala i analysen. Kunskapen som denna studie utvinner anses därför heller inte vara absolut då det tolkade paradigmet utgår ifrån att all tolkning och data är subjektiv (a.a.). Inom det tolkande paradigmet anses forskaren därför även behöva vara närvarande och medveten om sin subjektivitet i forskningen. Det tolkande paradigmet har även ett holistiskt förhållningssätt vilket innebär att "helheten är större än delarna". Paradigmet värdesätter således kontextualisering (a.a.). Inom det tolkande paradigmet arbetar man därför ofta utifrån den hermeneutiska cirkeln. Detta innebär att man behöver undersöka delarna i helheten för att kunna förstå helheten och att man vice versa behöver förstå helheten för att kunna förstå delarna (Bergström & Boreus 2012; Gripsrud 2011; Anderson 2014). Genom att undersöka nyheternas gestaltungsdelar kan man få fram gestaltningens helhet. Dessutom möjliggör en undersökning av nyheternas del i ansvarsbeläggnings av klimatkrisen förståelse för hur ansvar för klimatkrisen formas i samhället, det vill säga den större helheten.

På grund av den hermeneutiska aspekten i det tolkande paradigmet lämpar sig kvalitativa metoder framför kvantitativa. Kvalitativa metoder kräver nämligen en mer subjektiv analysmetod där

forskaren är mer närvarande och medveten om sin subjektivitet än kvantitativa metoder (Esaïasson, 2007, s. 237). Kvalitativa metoder inkluderar dessutom fler kontexter vilket förbättrar förutsättningarna till att göra mer omfattande tolkningar (Ekström & Larsson, 2011). En kvalitativ metod passar därför ihop med det tolkande paradigmet holistiska förhållningsätt som värdesätter kontextualisering.

6.4 Material, urval och avgränsningar

Det material som studien ämnar studera är nyhetsartiklar som berör klimatkrisen ifrån två svenska nyhetstidningar. Antal nyhetsartiklar är begränsade till en tremånadersperiod. De nyhetstidningar vars nyhetsartiklar kommer att granskas i denna studie är Aftonbladet (AB) och Dagens Nyheter (DN). Den största kvällstidningen och den största morgontidningen i Sverige har valts ut då de har störst räckvidd mellan svenska kvällstidningar respektive morgontidningar i Sverige och kan således antas ha stor möjlighet till att påverka allmänhetens uppfattning av nyheter. Dessa två nyhetstidningar studeras inte för att jämföra tidningarna mot varandra utan för att få en större representation av de gestaltningar som läsarna tar del av. AB är den största kvällstidningen i Sverige med 3,85 miljoner i total räckvidd per dag (OCAST, 2019) och dess ledarsidas politiska åskådning är socialdemokratisk. DN är den största morgontidningen i Sverige med 1,08 miljoner i total räckvidd per dag (OCAST, 2019) och tidningens politiska åskådning är liberal.

I syfte att kunna undersöka vad nyheterna skriver om och vilken gestaltning de har när stora politiska events inte råder har nyhetsartiklar från 2017 valts att studeras framför artiklar publicerade senare. Artiklar från 2018 och 2019 exkluderas från studien då de är två år som präglas av många politiska events. Riksdagsvalet och COP 24 (Conference of the Parties: årliga klimatmöten mellan alla de länder som har undertecknat FN:s klimatkonvention UNFCCC) ägde rum under 2018, och svenska EU valet skedde våren 2019. Enligt tidigare forskning har det visat sig att nyhetstidningar skriver mest om klimatet under framförallt politiska event (Schmidt m.fl., 2013; Olausson, 2009) och det blir då naturligt att politiska faktorer står i fokus i nyhetsartiklar. På grund av detta blir det intressant att se vilket fokus som nyhetsartiklarna tar under vanliga omständigheter när stora politiska event inte äger rum. Om studien hade undersökt nyhetsartiklar under till exempel riksdagsvalet hade analysresultatet förmodligen gett ett onormalt högt utslag på politiskt ansvar i nyhetsartiklarna.

Materialet samlades in genom en sökning efter nyhetsartiklar i de båda tidningarna på det digitala nyhetsarkivet mediearkivet. Det är alltså digitala nyhetsartiklar som studeras, inte artiklar från papperstidningarna. Sökningen filtrerades efter följande ord; ”klimat”, ”klimatkris”, ”klimatsmart” och ”klimatförändring”. Efter att ha filtrerat bort artiklar som inte berört klimatkrisen återstod 52 artiklar under den valda tre månaders perioden. Studien har då uteslutit debattinlägg och insändare för att enbart kunna studera artiklar skrivna av tidningarna själva och inte av andra parter.

6.5 Operationalisering

Nedan förklaras studiens operationalisering av den kvalitativa textanalysen – gestaltungsanalys.

6.5.1 Komponenter i tillvägagångssättet

Den här studien följer Lindstedts tips om att arbeta utifrån ett frågeschema där man ställer frågor till texten (2017, s. 233-234). Lindstedt menar att forskare bör försöka besvara frågor med hjälp av texten i en kvalitativ textanalys. Genom att utforma ett frågeschema kan den här studien även följa Olaussons (2009) samt Carragee och Roefs (2004) anvisningar om att försöka skapa så tydliga analytiska ramverk som möjligt så att analysen kan ta in de meningsbärande element som gestaltningen består av. För att kunna besvara frågeschemat användes de fyra kvalitativa

textanalysdelarna föreslagna av Ekström och Larsson (2011). Det vill säga att texterna har granskats utifrån deras teman, språkliga relation till läsaren, sambandet och sammanhanget mellan de olika språkliga formerna samt kopplingar till andra texter. Detta ramverk skapar ett analysverktyg som också kräver en hög nivå av abstrakt tolkande. Frågeschemat samt de fyra textanalysdelarna möjliggör och kräver nämligen att forskaren kontextualiserar nyhetsartiklarnas innehåll. På så sätt skapar detta ramverk möjligheten till att kontextualisera nyhetsartiklarna till empiriskt hanterbara dimensioner för analysen, vilket tidigare nämnts är gestaltungsanalysers centrala uppgift enligt Olausson (2009, s. 424). Studien använder alltså kontextualisering när metoderna nyttjas, då metoderna utgår ifrån ett konstant jämförande och inkluderande av olika aspekter i en artikels text och mellan de andra artiklarnas texter.

I genomförandet av gestaltungsanalysen granskas även texterna utifrån typiska framhävningar som Entman och andra forskare definierat som aspekter i gestaltningar. Så som val av informationskällor, meningar som förstärker vissa teman, positivt och negativt konnoterade ord, repeteringar och metaforer, för att nämna några. Frågeschemat är även en del av gestaltungsanalysen. Då frågeschemat inkorporerar aspekter av gestaltungsprocessen, det vill säga de fyra delarna i gestaltungsprocessen; identifiering av problem, diagnostisering av orsaker, moraliska värderingar, och förslag på lösningar (Entman, 1993, s. 52). Delarna är omgjorda till frågor anpassade till studiens forskningsfråga, det vill säga hur olika aktörers ansvar för klimatkrisen gestaltas i nyhetsartiklarna. Svaren på frågorna tas fram genom att leta efter typiska framhävningar som tyder på en viss ansvarsbeläggning, samt genom att analysera texterna utifrån Ekström och Larssons fyra analyskategorier. Dessa två sätt kan tillsammans ta fram de meningsbärande element som bildar artiklarnas gestaltningar.

Frågeschemat lyder;

1. Hur definieras olika aktörers handlingar som problem utifrån olika för- och nackdelar vägda emot allmänna kulturella värderingar?

Detta innebär att studien kommer att leta efter meningsbärande element i artiklarna där allmänna kulturella värderingar används för att definiera aktörers handlingar som positiva eller negativa.

2. Hur menas olika aktörer vara skyldiga till bakomliggande orsaker till definierade problem?

Det vill säga att studien kommer att leta efter olika meningsbärande element som tyder på att vissa aktörer anses vara skyldiga till olika bakomliggande orsaker.

3. Vilka moraliska bedömningar görs om olika aktörer?

Studien kommer med andra ord att leta efter meningsbärande element som skapar olika moraliska bedömningar om aktörer.

4. Hur föreslås olika aktörer lösa definierade problemen?

Studien kommer således att leta efter meningsbärande element där aktörer anses lösa problem och hur de anses ska lösa problem.

Genom att ställa dessa frågor mot materialet kan den övergripande forskningsfrågan besvaras. Beroende på hur olika aktörer framställs i de fyra gestaltungsdelarna skapas en bild av deras ansvar i klimatkrisen. När de fyra frågorna besvarats kan det övergripande budskapet som gestaltningarna förmedlar urskiljas. Svaren på frågorna formar nämligen tillsammans ett budskap om vem som bär huvudansvaret respektive har mindre ansvar i klimatkrisen.

6.5.2 Tillvägagångssätt

Operationaliseringen delades upp i olika steg. Det första steget var att samla in artiklar om klimatkrisen. Därefter granskades artiklarna utifrån Ekströms och Larssons fyra analyskategorier och typiska framhävningar som ofta sker i gestaltningar. Genom att granska artiklarna utifrån de

fyra analyskategorierna och identifiera framhävningar i artiklarna kunde en första uppfattning av artiklarnas gestaltningar av aktörers ansvar bildas.

I det tredje steget samlades och kategoriserades alla upptäckter som ansågs kunna skapa en viss gestaltning. Därefter granskades och jämfördes resultatet utifrån likheter, skillnader och återkommande tendenser i de olika sätten som ansvarsbeläggning förekom. Sedan kunde de fyra gestaltungsfrågorna besvaras utifrån de sammanställda resultaten.

Det fjärde steget var att analysera hur gestaltungsdelarna tillsammans formade en övergripande gestaltning av olika aktörers ansvar. Resultaten studerades då i förhållande till studiens kontext, syfte, teoretiska perspektiv och tidigare forskning.

6.6 Metodkritik

Det är värt att förtydliga att den här typen av metodik och studie endast kan analysera budskapen i nyhetsartiklarna och inte säga något vidare om budskapens effekter på mottagarna. Då all kommunikation är ett utbyte mellan avsändare och mottagare kan inte en viss gestaltning garantera att alla typer av mottagare kommer att uppfatta gestaltningen på samma sätt eller påverkas så som gestaltningen är menad att påverka (Entman, s. 53). För att kunna bekräfta om gestaltningarnas budskap etableras hos mottagarna hade det krävts kompletterande metoder, som exempelvis intervjuer med mottagarna. Men eftersom syftet med den här studien är att undersöka nyhetstidningarnas texter och inte hur mottagarna upplever texterna, är en textanalys mer passande för ändamålet. En annan aspekt av den valda metodens möjliga brister är att analysmetodens kvalitet är beroende av forskarens subjektiva analysförmåga. Analysen kan därför färgas av forskarens biaser vilket i sin tur kan påverka reliabilitet av studien (Esaiasson, 2007, s. 237). Eftersom materialet är begränsat till en tremånadersperiod kommer studien inte att kunna säga något definitivt om resten av årets artiklar, analysen av det undersökta materialet får därför ses som en representation för helheten.

6.7 Forskningsetik

Den här studien behandlar nyhetsartiklar, ett material som är offentliga handlingar. Det är därför inget material som kräver några stora forskningsetiska överväganden. Om vare sig samtyckeskravet, konfidentialitetskravet eller informationskravet vilket gäller för studier som behandlar material som berör information från privata personer (Vetenskapsrådet, 2017). Däremot så har den här studien försökt hålla god forskningssed utifrån vetenskapsrådets rekommendationer (a.a.). Studien har således varit transparent i sitt tillvägagångssätt, teoretiska perspektiv, metod, material och resultat.

6.8 Validitet och reliabilitet

Bergström och Boréus (2012) menar att god validitet främst uppnås av att studier präglas av genomskinlighet, val av rätt metod och användning av metoden för att passa den specifika undersökningen samt att tolkningar av texter underbyggs med referat. Den här studien har därför försökt uppnå validitet genom att presentera teoretiskt perspektiv och metodval utifrån dess tillvägagångssätt och grunder på ett transparent sätt. Den valda övergripande metoden kvalitativ textanalys och mer specifika metoden gestaltungsanalys har även redovisats vara ett lämpligt metodval för studiens syfte, material och valda teoretiska perspektiv. I resultat och analysdel finns även genomgående utdrag till de texter som analyseras. Vidare refereras argumenten i analysen till studiens empiri. I syfte att öka reliabiliteten har samtliga artiklar som studerats lagts till i referenslistan även om alla inte refereras till direkt i texten. Den hermeneutiska metodiken som kräver en deltagande roll av forskaren möjliggör även för reflexivitet i studien. I analysen och

diskussionen uppmärksammas därför forskarens begränsningar till att kunna dra slutgiltiga resonemang om analysresultatet för att visa på reflexivitet.

7 RESULTAT OCH ANALYS

I den här delen redogörs och analyseras resultaten från artiklarnas gestaltningar i relation till studiens syfte, metodik, teoretiska ramverk och tidigare forskning. Delen är uppbyggd på så sätt att delresultatet först redovisas i en mer deskriptiv resultatanalys där artiklarnas innehåll presenteras utifrån Entmans fyra delar i en gestaltningsprocess. Sedan följer en djupare analys av huvudresultatet där gestaltningssdelarna sammanställs till nyhetstidningarnas ansvars-gestaltning av olika aktörer. Den djupare analysen av resultatet diskuteras utifrån både forskningsfrågan, tidigare forskning, gestaltningsteorin samt perspektiv från miljökommunikationsforskning i större utsträckning.

7.1 Identifiering av problem

Identifiering av problem i gestaltningsprocessen är som tidigare förklarat den del där aktörers handlingar definieras utifrån för- och nackdelar vägda mot allmänna kulturella värderingar (Entman, 1993, s. 52). Nedan besvaras frågeställning nr. 1: Hur definieras olika aktörers handlingar som problem utifrån olika för- och nackdelar vägda mot allmänna kulturella värderingar? På så sätt kan man granska vilka aktörers handlingar som definieras som *problem* i artiklarnas ansvarsbeläggning.

7.1.1 Allmänna kulturella värderingar

I princip samtliga artiklar används två allmänna kulturella värderingar som referensram när aktörers handlingar identifieras utifrån för- och nackdelar. Värderingen är antingen av ekonomisk karaktär, där en aktörs handling ställs emot ett ekonomiskt intresse, i stora drag handlar den om klimatgerandet var ekonomiskt sunt eller inte. Den andra värderingen som identifierats i artiklarna är att det är av allra högsta vikt att lösa klimatkrisen, herefter refererad till som den ekologiska värderingen. För- och nackdelar bedöms då utifrån hur effektiva handlingarna är på att lösa klimatkrisen. I tidigare studier om artiklars gestaltningar av ansvar för klimatkrisen har aktörers handlingar funnits mätas emot liknande ekologiska värderingar. I exempelvis Weingart m.fl. (2000) identifierades den ekologiska värderingen som en självklar faktor i flertalet gestaltningar i tyska nyhetsartiklar då klimatkrisen beskrevs som en vedertagen sanning.

7.1.2 Problem definierade utifrån politiska aktörers handlingar

Den aktör vars handlingar oftast lyfts är svenska politiska aktörer, främst regeringen men även kommuner. Detta sker i 25 artiklar. I flertalet artiklar förekommer både kritik och stöd för Sveriges klimatpolitik, dock är kritik det som förekommer mest. Deras klimatpolitiska handlingar utvärderas utifrån främst den ekologiska värderingen men ibland även utifrån den ekonomiska. Ett exempel på när svenska politiska aktörers handlingar kritiserar utifrån den ekologiska värderingen är i artikeln ”Oklart hur klimatmål ska nås, trots klimatlag” (AB, 2017). Artikeln lyfter nackdelarna med en ny klimatlag. Lagen beskrivs som en ”oklar plan” och kritiserar utifrån den ekologiska värderingen då artikeln uttrycker att klimatlagen verkar vara bristfällig. I artikeln ”regeringen upphäver utsläppsrätter” (AB, 2017) gestaltas utsläppsrätter utifrån både den ekonomiska- och den ekologiska värderingen. Det är en av få artiklar som stödjer regeringens klimatpolitik. Artikeln förklarar att regeringen hade kunnat sälja sina utsläppsrätter till andra länder (ekonomisk värdering). Men sedan lyfts flera citat från regeringen som sublimt används för att argumentera för att det är bättre att de slopar utsläppsrätterna (ekologisk värdering). Ett av de

citaten var ”Vi har en temperaturökning på jorden som går mycket fortare än vad forskarna förutspått. Då är det inte ansvarsfullt att sälja utsläppsätter till andra länder”. I flera av artiklarna som definierar problem utifrån politiska aktörers handlingar ges inga för- eller nackdelar på Sveriges politiska institutioners klimatpolitik och det finns inte heller någon kulturell värdering att mäta handlingarna emot. Detta skedde mest i artiklar där oenigheter mellan politiker definieras som problemet. Så som i artikeln ”SD Skär ner 8 miljarder på klimat och miljö” (Jeppson, 2017). I artikeln presenteras Sverigedemokraternas förslag att skära ner på klimat- och miljöarbete utan analys. Däremot så intervjuas både SD politiker och andra politikers syn på SD:s uppfattning. På så sätt får läsarna välja själva vilka argument de föredrar.

EU och EU:s klimatpolitik är en annan politisk aktör vars handlingar lyfts som problem (sker i 6 artiklar). EU:s handlingar utvärderas främst utifrån den ekologiska värderingen. I de artiklarna finns det oftast en antydning om kritik på handlingarna, och kritiken är inte lika stark som i artiklar om Sveriges nationella klimatpolitik. Ett exempel på när handlingarna problematiseras utifrån den ekologiska värderingen med en antydning på kritik är i artikeln ”Nedrustningen av reformen visar på skärpta motsättningar” (Ström Melin, 2017). ”EU-parlamentet sade nej till miljöutskottets mer radikala reform, som skulle ha lett till en snabbare minskning av antalet utsläppsätter och därmed ett högre pris för förorenande utsläpp”. Det här citatet visar på hur den politiska oenigheten i EU sätts i kontext till den ekologiska värderingen. Vidare beskrivs svenska EU parlamentariker som ”besvikna” över situationen och EU:s system förklaras som ”illa fungerande”. Det är alltså främst andra länder i EU och EU:s system som definieras som huvudproblem i artikeln.

En annan politisk aktör vars handlingar identifieras i artiklar är USA och deras klimatpolitik (sker i 4 artiklar). I samtliga av dessa artiklar kritiserar deras klimatpolitik starkt utifrån den ekologiska värderingen då USA:s agerande beskrivs som bakåtsträvande och skadligt för miljön. USA:s dåliga klimatagerande menas även kunna spridas till andra länder och då ytterligare motverka klimatarbetet. I en artikel ”Trump ger miljömyndigheter Munkavle” beskrivs till exempel Trumps nya restriktioner för statliga miljöinstitutioner som ”en munkavel”. I artikeln ”Trump val av miljöchef” ”en attack på klimatet” används olika missnöjda politiker och klimataktivisters citat för att beskriva Trumps nya miljöchef. ”oljeindustrins älskling” och ”förorenarnas vän” är några exempel hur Trumps handlingar kritiserar starkt utifrån den ekologiska värderingen.

I Olaussons (2009) studie visade det sig att svenska nyhetstidningar identifierar problem i klimatkrisen utifrån kollektivt ansvar över nationsgränser. I dessa artiklar har liknande resultat identifierats. Problem identifieras utifrån både nationella och internationella politiska aktörers handlingar, och de utvärderas på snarlika sätt - främst kritiskt och utifrån den ekologiska värderingen.

7.1.3 Problem definierade utifrån företags handlingar

Företags handlingar i klimatkrisen tar även plats i artiklarnas problemdefiniering (sker i 11 artiklar). Dessa artiklar karaktäriseras främst utav att politiska aktörer framställs som hinder för att företagen ska kunna förbättra sina klimatbeteenden. I de artiklarna används både de ekonomiska och ekologiska värderingarna. Företagen beskrivs ha ambitioner att bli mer klimatsmarta (ekologisk värdering). Men företagens ambitioner påstås förhindras av främst politiska aktörer då företagen anses behöva stöd och regleringar av politiska aktörer för att de klimatsmarta ambitionerna ska vara ekonomiskt gångbara för företagen (ekonomisk värdering). Det här sker bland annat i artikeln ”färre vindkraftverk byggs” (AB, 2017). Där framgår det att företagen inte bygger tillräckligt med vindkraftverk för att nå regeringens satta mål för andelen förnybar el till 2030. Anledningen till detta framställs bero på att regeringen satt för låga ekonomiska incitament för att göra utbyggnaden av vindkraft lönsamt för företagen. Den

ekonomiska- och ekologiska värderingen framträder i valen av citat från företagen, som i detta citat ”Marknaden är i ett krisläge därför att ersättningen är så låg. Det var tänkt att ersättningssystemet skulle bidra till att täcka investeringskostnader för ny förnybar el, men det har inte blivit så”. I en artikel som frångår de andra artiklarna kritiseras företagens beteende. I ”Miljömarknadsföring vilseledde sparare” (DN, 2017) uppmärksammas fondbolag som utför greenwashing. Företagen förkastas och läsare varnas för företagen. Kritiken framgår bland annat i ett fetstilmarkerat citat från konsumentverket ”Det är inte rätt att spela på konsumenternas vilja att bidra till ett mer hållbart samhälle”.

7.1.4 Problem definierade utifrån individers handlingar

Individers handlingar definieras som problem i två artiklar. I artikeln ”En familj slänger 30 kilo textil i soporna varje år” (DN, 2017) kritiseras individernas textilhantering tillsammans med regeringens obefintliga återvinningspolicys utifrån den ekologiska värderingen. Detta utdrag från artikeln sammanfattar hur artikeln definierar problemet: ”I Sverige slänger vi närmare åtta kilo textil per person i soppsåsen varje år. Mer än hälften är fullt användbart. Textil är den fjärde största källan till klimatutsläpp i Sverige, men trots det finns i dag inga styrmedel för att sortera och ta tillvara produkterna.”. I artikeln ”Nio av tio unga vill ta eget ansvar för miljön” (AB, 2017) framhävs däremot både positiva och negativa aspekter i individers klimatbeteenden, även där utifrån den ekologiska värderingen. De unga hyllas för deras medvetna klimatval och äldre poängteras bry sig mindre om klimatet.

7.1.5 Problem definierade utan någon aktörs handlingar

I sex artiklar identifieras problem inte utifrån aktörers handlingar. I de artiklarna definieras problemen istället utifrån forskares naturvetenskapliga rapporter om läget i klimatkrisen och värderas utifrån den ekologiska värderingen. Det görs därför ingen ansvarsbeläggning på några specifika aktörer men ansvaret kan däremot tilldelas i de andra gestaltungsdelarna. Artiklar såsom ”Utsläpp planar ut trots tillväxt”, ”Klimatförändringar ökar giftiga ämnen” och ”Flera djurarter hotas – men luften är bättre” är artiklar där inga aktörer benämns i problemdefinieringen. I artiklarna lyfts däremot både positiva och negativa aspekter i klimatkrisen.

7.2 Orsaker till problem

Det är i orsaker till problem som bakomliggande aktörer och faktorer som orsakar de identifierade problemen utses (Entman, 1993, s. 52). Nedan besvaras frågeställning nummer 2: Hur menas olika aktörer vara skyldiga till bakomliggande orsaker till definierade problem? Genom att undersöka vilka aktörer artiklarna menar orsaka problem kan ansvarsbeläggningen av vilka aktörer som *orsakar* problem i klimatkrisen urskiljas.

7.2.1 Politiska aktörer orsakar problem

De aktörer som ansvarsbeläggs för att ha orsakat problem i klimatkrisen är oftast svenska politiska aktörer, detta sker i 24 nyhetsartiklar. ”Sätt p för bilismen” (DN, 2017) handlar om att biltrafiken och bilförsäljningen ökar på grund av att det är för bekvämt för folk att ta bilen. Artikeln framhäver ett perspektiv där det framstår som att regeringens satsning på nya bilvägar inte tar hänsyn till den forskning som visar på att fler vägar leder till fler bilar. Följande citat visar vem som anses orsaka det definierade problemet: ”Att både biltrafiken och -försäljningen ökar kan inte beskrivas som något annat än ett misslyckande för den röd-”gröna” regeringen. På miljö- och klimatområdet har det varit mycket snack och lite verkstad, ibland till och med flitigt arbete i fel riktning.”. Entman och andra forskare menar att gestaltningens framhävnings sker på olika sätt (Entman, 1993; Reese, 2007; Gamson & Modigliani, 1989). I den här meningen framhävs ett kritiskt perspektiv med hjälp av en ordlek. Citattecken på ordet gröna i röd-gröna regeringen framhäver en kritik på att regeringen inte har särskilt grön klimatpolitik.

Ett ytterligare exempel på när regeringen anses orsaka problem är i artikeln ”Strategi saknas för att minska utsläppen” (By, 2017). Artikeln poängterar att regeringen ”saknar mål i sin flygstrategi” och regeringens arbete med flygens utsläpp beskrivs som motsägelsefullt. Artikeln poängterar att regeringen investerar i Arlandas utökning trots att regeringen säger att de vill minska flygens klimatpåverkan. I flera av dessa artiklar gestaltas politiska aktörers klimatpolitik som orsaker till problem även i fall där det egentligen också är andra aktörer som orsakar problem, se punkt 7.2.4 och 7.2.5.

7.2.2 Ingen ansvarig aktör för orsaker

I 12 nyhetsartiklar visade det sig att ingen specifik aktör beskrivs orsaka de definierade problemen. Nyheterna i dessa artiklar handlar ofta om framsteg i klimatpolitik eller klimatinnovationer från företag (6 gånger). Där lyfts bara de aktörer som ”orsakat” framstegen. I artikeln ”Rekordmånga kommuner deltog i Earth hour” (AB, 2017) nämns till exempel kommunernas deltagande i earth hour bara i positiv bemärkelse. Och i artikeln ”Ny fabrik gör biokol av avfall” (DN, 2017) hyllas Stockholms kommun och företaget Fortum för deras innovativa biokolsfabrik. Det var också vanligt att ingen ansvarsbeläggs i artiklar som bara återberättar skeenden i klimatpolitik (två gånger). Såsom i artikeln ”Bråk om SMHI:S klimatprognoser i riksdagens partiledardebatt” (DN, 2017) som utan analys återger en oenig debatt i riksdagen. Det skedde även i artiklar om klimatläget (2 gånger), exempelvis i artikeln ”Flera djurarter hotas – men luften är bättre” där flera problem radas upp utan att lägga skuld på någon aktör. När artiklarna inte definierar vilka aktörer som orsakar problem tilldelas inte heller något ansvar till specifika aktörer. Ansvaret kan dock tillskrivas i artikelns helhetsgestaltning då ansvar kan gestaltas i någon av de andra gestaltungsdelarna, eftersom en gestaltungsprocess ofta sker i symbios med de andra gestaltungsdelarna (Entman, 1993, s. 52).

7.2.3 Internationella politiska aktörer orsakar problem

Andra länders politiker är den tredje mest ansvarsbelagda aktören i orsaker till problem, detta sker i nio artiklar. När andra länders politiker ansvarsbeläggs för att orsaka klimatproblem är det främst USA:s president Trumps klimatpolitik som kritiserar. Det genomgående temat är att Trumps klimatpolitik anses förvärra klimatproblem i USA och i resten av världen samt försvåra för andra länders klimatpolitik. Ett exempel på detta är i artikeln ”Forskare varnar för att oljeledningar ökat utsläpp” (Kihlberg, 2017). Artikeln handlar om att Trump har utfört en exekutiv order om att gå vidare med byggandet av en omstridd oljeledning, vilket förstör inföddas miljö, ”läser fast USA vid fossila bränslen” samt sprider ett dåligt budskap till resten av världens politiska makter. I artikeln ”Utsläppen kan fasas ut till 2060” ansvarsbeläggs även andra länder som orsak till problem. Framförallt redovisas fakta på att Kina och USA står för majoriteten av världens utsläpp.

7.2.4 Företag orsakar problem

Företag ansvarsbeläggs för orsaker till problemen i fyra artiklar. Företag ansvarsbeläggs då nästan aldrig ensamma till att orsaka klimatproblem. Oftast får de relativt lite skuld i situationer där de är en del av orsaken till problem och den större skulden läggs på politiska aktörer. Artikeln ”Satsning på hållbar diesel hotad” (Swärd, 2017) är ett exempel på detta. I artikeln målas drivmedelsföretaget Preem ut för att inte kunna råda för att de blandar in palmoljerester i sin biodiesel, eftersom marknaden tvingar dem att göra det. Artikeln lyfter att regeringen inte ger styrmedel för biodiesel eller sätter restriktioner för palmolja, vilket möjliggör att andra drivmedelsföretag kan sälja ohållbar palmolja till företag som Preem. Med andra ord gestaltar artikeln att företagets arbete för klimatet hänger på att regeringen inför hårdare regelverk för palmolja, så att Preem inte kan köpa det av andra drivmedelsföretag. Ett utdrag från artikeln visar hur Preems klimatarbete och andra företags bristande klimatbeteende anses bero på regeringens frånvarande inblandning: ”Den allt akutare bristen plus prisskillnaderna gör att även Preem i år

tvingas ta in en viss del palmoljebaserad HVO. Preem hoppas att regeringen snabbt ändrar i skattevillkoren och klassningen av PFAD som råvara så att den inte jämförs med tallolja, raps och liknande.”. Här gestaltas Preem som oskyldiga aktörer som väddar till regeringen att hjälpa dem genom framhävningen av ordval såsom ”tvingas” och ”hoppas”. Skildringar och ordval är en annan form av framhävningsgestaltningar som kan ske i gestaltningar (Gamson & Modigliani (1989).

I artikeln ”tung strid om utsläppsrätter i EU” (AB, 2017) tilldelas däremot lite mer ansvar till företaget. I artikeln uppges cementföretagens lobbyning spå på oenigheten om utsläppsrätterna mellan EU-länderna. Dock inkluderas återigen politiska aktörer, då artikeln lyfter Trumps klimatpolitik som en av orsakerna till oenigheterna om utsläppsrätterna. Politiska aktörer anses återigen också orsaka problemet, här USA:s politiska aktörer. Argumentet är att Trumps klimatsyn kan spridas till EU länder och då påverka deras engagemang för klimatarbetet negativt.

7.2.5 Individer orsakar problem

Individer ansvarsbeläggs till att orsaka problem i fem artiklar. I de artiklarna görs ingen tydlig beskyllning och det är aldrig på någon specifik grupp individer i samhället. Många gånger har benämningar som ”alla människor”, ”mänskliga handlingar” eller ”svenskar” använts när de som orsakat de identifierade problemen läggs fram. Ett exempel på en otydlig gestaltning av ansvar på individer är i artikeln ”Nytt värmerekord under 2016” (Kihlberg, 2017). Orsaken till värmerekorden beskrivs så här: ”Raden av rekordvarma år vi har sett under 2000-talet kan enbart förklaras av en mänskligt orsakad klimatförändring”. Citat som detta är det närmaste artiklarna kommer till att identifiera individer som orsaker till problem.

Majoriteten av tidigare forskning har visat att gestaltningar på individers ansvar bör vara formade utifrån kollektiva och sociala problem snarare än på individfokuserade problem för att förändra individers klimatbeteenden (Obradovich & Guenther, 2016; Spence & Pidgeon, 2010). Artiklar som den ovanstående pekar inte ut någon specifik grupp individer som orsak till problem, utan refererar till bredare begrepp som ”människor”. Detta skulle kunna påstås vara en kollektiv och social gestaltning på individers ansvar, men det skulle också kunna ses som en gestaltning som inte utser någon specifik aktör. Om dessa typer av gestaltningar tolkas som kollektiva skulle de kunna lägga en god grund för att generera klimatbeteendeförändringar hos mottagarna. Men om gestaltningarna analyseras som exkluderande av aktörer i orsakerna, försvinner ansvarsbeläggningsen på individer helt i den här gestaltningsdelen i artiklarna.

7.3 Moralisk bedömning

I gestaltningsdelen där den moraliska bedömningen görs utvärderas som sagt aktörer och deras effekter (Entman, 1993, s. 52). Nedan besvaras frågeställning nummer 3: Vilka moraliska bedömningar görs om olika aktörer? Genom att analysera vilka moraliska bedömningar som görs om olika aktörer kan artiklarnas budskap om *moraliska uppfattningar* om olika aktörers ansvar framgå.

7.3.1 Nyhetsartiklar utan moraliska bedömningar

I nyhetsartiklarna förekommer det ofta att moraliska bedömningar uteblir, detta sker i 32 artiklar. Det här resultatet stämmer överens med Dirix och Gelders studie (2010) om holländska och tyska nyhetstidningars gestaltningar av klimatkrisen som visade att moraliska bedömningar ofta uteblir. I de svenska nyhetstidningarna har artiklarna som exkluderar moraliska bedömningar olika teman. Moraliska bedömningar uteblir bland annat i artiklar som redogör för klimatrappporter, i artiklar om oenighet mellan politiker samt i artiklar om klimatpolitik, både nationell och internationell klimatpolitik. Semetko och Valkenburg menar att moraliska bedömningar ofta uteblir i artiklar eftersom nyhetstidningar försöker följa en objektiv journalistikprincip (citerat i Dirix & Gelder, 2010, s. 734). Men exkludering av vissa aspekter är

också val och framhävningar som bygger en gestaltning (Entman, 1993). Exkludering av moraliska bedömningar kan därför vara medvetna val som skapar ett visst avsett budskap i gestaltningen. Oavsett om exkluderingen av moraliska bedömningar är ett val för att framstå som objektiv, ett medvetet val för att skapa ett visst budskap eller ett helt omedvetet val så påverkar det budskapet i gestaltningen. Ett exempel på artiklar utan moraliska bedömningar i artiklar om oenighet mellan politiker sker i artikeln ”Bråk om SMHI:s klimatprognoser i riksdagens partiledardebatt” (Larsson, 2017). I artikeln återberättas en debatt från riksdagen om anslag till SMHI mellan Sverigedemokraterna och de andra partierna. Det görs ingen moralisk bedömning om de politiska aktörernas åsikter utan läsaren väntas själv ta ställning till partiernas argument och åsikter i frågan. Om läsarnas scheman stämmer överens med klimatskeptiska värderingar eller med värderingar om klimatkrisens faktum kan dessa artiklar få helt olika budskap för olika läsare. Läsarnas befintliga ”scheman” (se punkt 5.2.1 Gestaltningprocessen) kan göra att gestaltningar uppfattas annorlunda mellan olika läsare (Entman, 1993). Då Sverigedemokraternas klimatskepticism inte kritiserats skulle det kunna skapa ett budskap i nyhetsartikeln som uppmanar till en öppenhet och acceptans mot klimatskepticism samt en möjlig degradering av allvaret i klimatkrisen.

En likande gestaltning görs i artikeln ”Klimatskeptikerna syns mer i medierna” (AB, 2017). Artikeln handlar om en undersökning som visat att klimatskeptiker uttrycker klimatskepticism i nyhetstidningarnas debattartiklar och insändare allt mer. Det görs inga moraliska evalueringar om huruvida det är negativt eller positivt att klimatskepticismen får plats i medierna och inga resonemang om nyheternas val att ta in debattartiklar och insändare om klimatskeptiska åsikter görs.

I artiklar om klimatrapporter utan moraliska bedömningar som i artikeln ”Klimatförändringar ökar giftiga ämnen” (AB, 2017) presenteras information och fakta om klimatrapporter på ett objektivt sätt. Det finns därmed inget i innehållet som skulle kunna användas för att ifrågasätta fakta, men artikeln förser däremot inga moraliska bedömningar om aktörer.

7.3.2 Moralisering kring politiska aktörer

De mest förekommande moraliska bedömningarna berör politiska aktörer och granskar och/eller kritiserar ofta regeringens klimatpolitik, detta sker i 15 artiklar. Olausson (2009) fann också att svenska politiska aktörers klimatpolitik ofta kritiserades i svenska artiklar. Ett exempel på när detta sker i den här studiens material är i nyhetsartikeln ”Fina ord räddar inte vårt klimat” (Al Naher, 2017). I artikeln diskuterades regeringens förslag till klimatreformen som då skulle innefatta en klimatlag, klimatpolitiskt råd och nya klimatmål till 2045. I artikeln målas klimatreformen upp som ett positivt förslag men huruvida den blir effektiv i praktiken är artikeln skeptisk till. Gestaltningar väljer och framhäver uppmärksamhet till vissa aspekter av verkligheten som beskrivs i meddelandet och drar då även bort uppmärksamhet från andra aspekter av verkligheten (Entman, 1993). Det är framförallt rubriken i den här artikeln som avslöjar den moraliska bedömningen då det ger en helhetsbild av artikelns ståndpunkt i ämnet om regeringens reform. Utan rubriken hade artikelns moraliska bedömning inte varit lika tydlig då de lyfter både negativa och positiva aspekter av reformen, som i detta citat: ”I bästa fall kan den nya reformen tvinga fram radikala förändringar på flera politiska områden. I värsta fall så blir det bara en pappersprodukt med fina ord”. Genom rubrikvalet framhävs det mer pessimistiska synsättet på reformen och då skapas en moralisk bedömning som snarare kritiserar regeringens klimatpolitik. I förlängningen kan budskapet då uppmana läsaren till att tycka att regeringens klimatpolitik är bristfällig. Rubriken speglar alltså den ena synvinkeln i artikeln men inte den andra.

Moralisering kring politiska aktörers klimatpolitik innefattar ofta även en moralisering av andra aktörer. I de artiklarna sker en kollektiv ansvarsbeläggning på flera aktörer, men politiska aktörer

får oftast ett större ansvar än de andra aktörerna. Artikeln ”Höghus i trä skonar klimatet redan under byggprocessen” (DN, 2017) beskriver hur byggsektorn släpper ut höga mängder koldioxid och att utsläppen skulle kunna minska om byggsektorn börjar bygga mer med trä än utsläppstung cement. Men artikeln förklarar att det är upp till regeringen att se till så att byggsektorn börjar bygga med trä genom att ge hårdare krav och gränser för byggnadssektorns klimatpåverkan: ”Men medan det finns krav på energieffektivitet i färdiga hus finns det inga krav eller gränser för klimatpåverkan under byggprocessen.” (DN, 2017).

7.3.3 *Moralisering kring företag*

I sju artiklar görs moraliska bedömningar på företag. Vid några tillfällen diskuteras företags och forskares klimatbeteenden i relation till politiska institutioners klimatpolitik i moraliska bedömningar. Ett exempel på detta är i artikeln ”Unik klädsorterare öppnar för lönsammare återvinning” (Kihlberg, 2017). Artikeln handlar om att det krävs nya system för återvinningshantering av textilier, att det i Sverige finns forskare som testar en ny sorteringsmaskin för textilier samt att vissa företag börjar intressera sig för återvinningshantering. I artikelns brödtext står det ”Både forskare och företag vill att det införs regler för textilåtervinning.” De lyfter även vad företagen tycker i två citat ”Hon [VD:n på Returtex] skulle gärna se att det infördes en lag om insamling” och ”alla seriösa skulle tjäna på reglering”. Dessa utdrag från artikeln visar på en moralisk bedömning där företag och forskares framsteg i klimatarbete förlitas på politiska aktörers inblandning. Den typ av framhävning som görs i gestaltningen är dels i val av informationskällor. Här får företagets röst nämligen utrymme i ett ämne som artikeln menar berör både företag och politiska aktörer, medan politiska aktörers röst inte inkluderas. I de flesta artiklar med en moralisk bedömning av företag hyllas ofta företagets försök till att vara klimatsmarta och deras brister menas bero på politiska aktörers ageranden. Men i artiklarna ”Smaksatt syrsa sänker tröskeln för insektsmat i EU” (DN, 2017) och ”Ny fabrik gör biokol av avfall” (DN, 2017) görs en mer positiv moralisk bedömning på både företag och politiska aktörer. I båda artiklarna ges exempel på när aktörerna tillsammans löst ett problem. I den ena förknippas företagets produktion av en ny utsläppsnål proteinprodukt med EU:s nya livsmedelslag som ett kollektivt problemlösande. I den andra artikeln presenteras biokolsfabriken som ett lyckat samarbete mellan företaget Fortum och Stockholms kommun.

7.3.4 *Moralisering kring individer och andra aktörer*

I de moraliska bedömningarna ingår individer ytterst sällan och när de moraliseras kring får de aldrig hela skulden för något. Istället blandas andra aktörer in och politiska aktörer får den större skulden. Exempelvis i artikeln ”En familj slänger 30 kilo textil i soporna varje år” (Kihlberg, 2017) finns en liten del i artikeln som uppmanar konsumenterna att tänka mer på sin textilhantering men det är främst regeringens brist i regleringar av textilhantering som framhävs i moraliseringen: ”Textil är den fjärde största källan till klimatutsläpp i Sverige, men trots det finns i dag inga styrmedel för att sortera och ta tillvara produkterna.” (DN, 2017). Vissa forskare är av åsikten att individers ansvar bör gestaltas i form av konsekvenser och ansvarsbeläggning på individer för att påverka mottagares attityder och beteenden effektivt (se Liobikiene & Jukny, 2013; Howell m.fl., 2016). I relation till Liobikiene & Jukny (2013) och Howell m.fl. (2016) mening skulle artiklar som denna där individers ansvar kopplas till andra aktörers moraliska skyldigheter kunna generera en svagare påverkan på individers attityder och ageranden. Men om man värderar samma artikel utifrån annan forskning där inkludering av andra aktörers ansvar anses skapa starka intentioner hos mottagarna att förändra sina klimatbeteenden (Obradovich & Guenthers, 2016; Spence & Pidgeons, 2010; Newell m.fl., 2015) skulle den här gestaltningen där det moraliska ansvaret fördelas mellan flera aktörer kanske bli effektivt. Däremot menar Happer och Philos studie (2013) att individers ansvar bör kopplas till en social aspekt som kan lösas med individuella handlingar. Den ovanstående artikeln har visserligen en liten del som uppmanar till individuella

handlingar, men i majoriteten av alla andra artiklar så finns inga moraliska bedömningar som uppmanar individer till handling.

7.4 Förslag till lösningar

Som tidigare konstaterat är gestaltungsdelens förslag till lösningar den del där lösningar erbjuds och behandlingar för problem och deras sannolika effekter motiveras och förutspås. Nedan besvaras frågeställning nummer 4: Hur föreslås olika aktörer lösa definierade problem? Genom att analysera hur olika aktörer föreslås lösa de definierade problemen kan ansvarsbeläggningen på vem som kan *hantera* klimatkrisen urskiljas.

7.4.1 Nyhetsartiklar utan förslag till lösningar

Förslag om hur och vem som ska lösa problem frånvarar i flera nyhetsartiklar, närmare bestämt i 20 stycken. Det resultatet stämmer överens med Happer och Philos (2013) fynd i engelska nyhetsrapporteringar om klimatkrisen där lösningar på klimatkrisen ofta undveks i nyhetsartiklarna. I den här studiens material förekommer detta främst i artiklar om klimatpolitik, i artiklar om effekter av klimatkrisen och i artiklar där individer ansvarsbeläggs orsaka klimatproblem. Ibland sker det även i kritik av regeringens klimatpolitik och i artiklar om Trumps klimatpolitik. Det sker däremot inte i någon av artiklarna om företag då politiska aktörer själva eller tillsammans med företag alltid anses ska lösa problemen i de artiklarna. Förövrigt förekom det inte att individer föreslogs lösa problem på något sätt.

Ett exempel på när förslag till lösningar inte ges i artiklar där individer orsakar effekter på klimatkrisen är i artikeln ”Nytt värmerekord under 2016” (AB, 2017). Artikeln handlar om att den globala uppvärmningen slagit nytt värmerekord och att det är på grund av mänskliga orsaker. Det ges inga förslag på hur människor kan minska sin klimatpåverkan eller hur andra aktörer kan förändra deras eller individens klimatbeteenden. Happer och Philo (2013) menar att det är viktigt att meddelanden om klimatkrisen bör innehålla tydliga förslag på lösningar för att skapa effektiv attityd- och beteendeförändring hos individer. Utifrån Happer och Philos forskning skulle den här typen av artiklar då kunna tolkas som ineffektiv i att uppmana individer att förändra attityder och beteenden eftersom det inte ges förslag på lösningar till att förbättra individens klimatbeteenden.

När lösningar inte ges i artiklar om klimatpolitik är det i artiklar där klimatpolitiken både kritiserats och bara återberättas och det berör både den nationella klimatpolitiken och den internationella. I artiklar om Trumps klimatpolitik kritiserats klimatpolitiken, men det ges sällan några lösningar på Trumps klimatpolitik. I artikeln ”Sväng i klimatpolitiken väntar USA” (Aftonbladet, 2017) ges information om att USA:s klimatpolitik blir allt mer klimatförnekande och att USA planerar att gå ur Parisavtalet. Det ges inga förslag på hur USA skulle kunna lösa deras klimatpolitik eller hur andra länder skulle kunna lösa effekterna av USA:s klimatpolitik. Ett exempel på när de nationella politikerna inte ges några förslag på att lösa deras kritiserade klimatpolitik är i artikeln ”fina ord räddar inte vårt klimat” (Al Naher, Somar, 2017). I artikeln ges anledningar till varför den nya klimatlagen inte fungerar men det ges inga förslag på hur regeringen ska förbättra lagen.

7.4.2 När politiska aktörer föreslås lösa problem

Politiska aktörer är de som oftast ansvarsbeläggs lösa problemen i nyhetsartiklarna, detta sker i 25 artiklar. Artiklar formulerar sig på olika sätt, men den gemensamma nämnaren är att de pekar ut politiska aktörer som huvudansvarig när det kommer till att agera i klimatfrågan. I dessa artiklar finns flera olika förslag på lösningar, dock är policyförändring och reglering det mest förekommande förslaget till lösning av definierade problem. Exempelvis lyfter artikeln ”Med tjänstebilen till klimatkrisen” (Molander, 2017) att förmånliga subventioner ökar användandet av tjänstebilar vilket bidrar till högre koldioxidutsläpp. Något som journalisten menar kan åtgärdas genom att regeringen slopar subventionerna eller bara justerar subventioneringen genom att ta

bort trängselskatt, fri parkering eller komplementregeln som möjliggör att arbetsgivarna kan betala drivmedlet. En tydlig ansvarsbeläggning som görs i artikeln lyder ”Det är dags för politikerna att se till att det blir lite (bil)verkstad.”. I artikeln ”Mer krävs för att nå klimatmål” (AB, 2017) ges flera exempel på hur klimatpolitiken ska kunna förbättras för att kunna nå klimatmålen: ”Mer krävs” och ” För politikerna gäller det att slå fast långsiktiga spelregler för att leda utvecklingen i rätt riktning.” är några av förslagen till lösningar. Artikeln lyfter även förslag från naturvårdsverket: ”De handlar om att minska utsläppen från transportsektorn och framförallt bilarna.” och från klimatministern ”Hon tror inte att fler väljer bilen om flyget blir dyrare. – Vi måste satsa på tågtrafik.”. I några av artiklarna ges förslag på hur regeringen ska lösa problem som till stor del också egentligen orsakas av företag och allmänheten, mer om det i punkt 7.4.3.

Vid tre tillfällen ges förslag på att politiska aktörer i flera länder tillsammans ska lösa klimatproblem. Ett exempel på detta är i artikeln ”Utsläppen kan fasas ut till 2060” (AB, 2017). I artikeln lyfts förslaget från Internationella byrån för förnybar energi Irena att de flesta länder måste lägga en liten del av sitt BNP på investering i förnybar elproduktion för att jordens energiproduktionsrelaterade utsläpp ska minska. Här görs då en kollektiv och internationell ansvarsbeläggning på flera olika politiska aktörer, vilket skulle kunna vara en effektiv form av gestaltning på aktörers ansvar för att få aktörer att agera om man utgår ifrån Newells m.fl. (2015) mening att ansvar ska fördelas jämnt mellan aktörer. Sådana här typer av gestaltningar där ansvar tilldelas flera aktörer på ett kollektivt sätt identifierade också Olausson i svenska nyhetsartiklar i sin studie. I artiklarna som den här studien undersökt har det gjorts flera kollektiva ansvarsbeläggningar i artiklar om internationell klimatpolitik. Men i artiklar som beskriver oenigheter i klimatpolitik på internationell nivå, exempelvis i artiklarna om motstridigheterna om utsläppsrätter, har det däremot sällan tilldelats något ansvar för att lösa definierade problem i den internationella klimatpolitiken.

7.4.3 När företag tillsammans med politiska aktörer ska lösa problem

Fyra gånger ansvarsbeläggs företag till att lösa problem, men de blir aldrig ensamt skyldiga till att lösa problemen som definieras i artiklarna. I artikeln ”Unik klädsorterare öppnar för lönsammare återvinning” (Kihlberg, 2017) framhävs företagets försök till att skapa bättre textilåtervinningshantering. Företagets försök till att lösa klimatproblem hyllas och företagets rop efter hjälp från regeringen ses som nödvändigt för att lösa textilproblemen. Regeringen föreslås ge hjälp i form av styrmedel och klimatmål för textilåtervinningshantering, så att företagen ska bli lönsammare och öka den totala textilåtervinningen. Ett annat exempel på en liknande gestaltning av förslag på lösningar finns i artikeln ”Sverige sämst i klassen på att samla in kläder” (DN, 2017). I artikeln används organisationen naturskyddsföreningen och forskares förslag på att regeringen ska ge styrmedel för insamling av textilier och skapa ett producentansvar till företag som säljer textilier. På så sätt ges förslag på hur både regeringen och företag kan lösa textilåtervinningsproblemen. Den här typen av gestaltning kan tolkas olika beroende på vilka tidigare studier gestaltningen analyseras utifrån. En del forskare förespråkar kollektiva ansvarsgestaltningar (Obradovich & Guenther, 2016; Spence & Pidgeon, 2010; Newell m.fl., 2015), vilket dessa artiklar delvis gör. Men det största ansvaret läggs på en av aktörerna. Newell m.fl. (2015) menar att det kan bli problematiskt om mer ansvar läggs på en aktör, de menar att ansvaret bör fördelas jämnt mellan aktörer för att generera maximalt ansvarstagande hos aktörerna. Så även om dessa artiklar inkluderar fler aktörer på ett kollektivt sätt så blir ansvarsfördelningen inte jämn. Det skulle i sin tur möjligtvis leda till att effekter i ”styrningsfällorna” (se punkt 4. Forskningsöversikt) aktiveras.

7.5 Sammanställd gestaltungsanalys

När resultatet för samtliga gestaltungsdelar läggs ihop framgår artiklarnas övergripande gestaltung av olika aktörers ansvar i klimatkrisen. Analysen pekar på att svenska politiska aktörer, framförallt regeringen, ansvarsbeläggs mest i artiklarna då de tilldelas stort ansvar i samtliga gestaltungsdelar. Detta stämmer överens med resultat från tidigare forskning på tyska nyhetstidningars gestaltung av aktörers ansvar där de nationella politiska aktörerna tillskrivs mest ansvar i klimatkrisen (Dirix och Gelders, 2010; Weingart m.fl., 2000). Den sammanställda gestaltungsanalysen visar också på att företag och individer tilldelas mindre ansvar än politiska aktörer i artiklarna. Företagen gestaltas nämligen sällan som ensamt ansvariga för sina ageranden i de olika gestaltungsdelarna och resonemang om individers ansvar är vaga och förekommer sällan i gestaltungsdelarna. Laswell menar att normer och värderingar återspeglas och reproduceras i nyhetsmedier (Weiss, 2009, s. 575). SOM-undersökningen från 2018 visade att förtroende och därmed höga förväntningar på staten är en utbredd norm och värdering i Sverige (Holmberg & Weibull, 2012, s. 127, Holmberg & Rothstein, 2018, s. 46. Då artiklarna tilldelar stort ansvar till regeringen, finns det belägg för att normen om höga förväntningar på staten också återfinns i nyhetsartiklarnas gestaltungen. Eftersom nyhetstidningarna uppmanas att främst granska statsmakten i sin roll som tredjestatsmakt (Weiss, 2009, s. 576-577), kombinerat med idén om att nyhetsmedier präglas av samhällsnormer såsom normen om höga förväntningar på staten, är det kanske inte så konstigt att nyhetstidningarna fokuserar på regeringens ansvar för klimatkrisen.

7.5.1 Politiska aktörers ansvar

Det huvudsakliga ansvarsområde som nyhetstidningarna verkar tillskriva svenska politiska aktörer att bedriva effektiv klimatpolitik som bidrar till att koldioxidutsläppen minskar. Som i artikeln "Oklart hur klimatmål ska nås, trots klimatlag" (AB, 2017) är det främst nackdelarna med klimatpolitiken som lyfts fram oavsett om klimatpolitiken definieras utifrån den ekonomiska eller ekologiska värderingen. I artiklarna är det också regeringens klimatpolitik som oftast anses orsaka definierade problem, även när problemen gäller andra aktörers handlingar, precis som i artikeln "Satsning på hållbar diesel hotad" (Swärd, 2017). Likväl som det görs flest moraliska bedömningar som kritiserar regeringens klimatpolitik, exempel på det lyftes från artikeln "Fina ord räddar inte vårt klimat" (Al Naher, 2017). De flesta förslagen på lösningar handlar också om hur regeringens klimatpolitik kan förbättras, som i artikeln "Mer krävs för att nå klimatmål" (AB, 2017). Ansvarsgestaltningens budskap verkar vara att politikerna inte uppnår sitt tilldelade ansvar för att bedriva effektiv klimatpolitik, då de kritiseras så pass ofta i samtliga gestaltungsdelar.

Adger m.fl. (2017) förespråkar att moraliska ansvarsbeläggningar ska vara positiva till regeringars klimatkrisförordningar så att allmänheten accepterar dem och på så sätt möjliggör effektivt arbete för att lösa klimatkrisen. Happer och Philo (2013) menar också att nyheter bör stötta de versioner av klimatkrisen som leder till en lämplig klimatpolitik för att bidra till den sociala förändringen som krävs för att hantera klimatkrisen. Enligt Adger m.fl. och Happer och Philo logik skulle det kunna innebära att svenska nyhetstidningar underminerar regeringens klimatkrisförordningar då de ofta kritiserar regeringens åtgärder. Huruvida nyhetsmedier bör stötta regeringens klimatpolitik är dock diskuterbart. I ett demokratiskt samhälle har nyhetsmedierna i uppgift att granska regeringen och andra sociala institutioner (Weiss, 2009, s. 576-577). Stödjande av regeringens klimatpolitik från nyhetsmedierna kan därför vara olämpligt om nyhetsmedierna ska upprätthålla sin granskande roll som tredjestatsmakt. I rollen som tredjestatsmakt ska nyhetsmedier också agera i tjänst till allmänhetens intressen (Weiss, 2009, s. 576-577). Så om klimatpolitiken är lämplig och effektiv kan det däremot vara centralt för demokratin att nyhetsmedierna faktiskt stöttar klimatpolitiken, då det skulle vara i allmänhetens intresse att nyhetsrapporteringen bidrar till effektiv klimatpolitik i samhället. Samtidigt så kan det argumenteras för att nyhetstidningarna ändå agerar i tjänst till allmänhetens intressen när de kritiserar lämplig klimatpolitik då individer i samhället har olika värderingar. En effektiv

klimatpolitik för utsläppen kanske inte nödvändigtvis är effektiv för individernas- och företagens ekonomi. Då individer kan värdera ekonomiska värderingar över ekologiska, är det möjligt att nyhetstidningar uppfyller kraven för rollen som tredjestatmakt i sådana artiklar som kritiserar klimatpolitiken utifrån ekonomiska värderingar. Däremot är det en annan fråga huruvida de gestaltningarna genererar effektiv hantering och ansvarstagande för klimatkrisen, och på så sätt upprätthåller vad miljökommunikationsforskningen menar är miljökommunikationens etiska skyldighet (se vidare del 8.2). I punkt 7.2.2 om artiklar där orsaker uteslöts gavs några exempel på när politiska aktörers agerande gestaltas i positiv bemärkelse, som exempelvis i artikeln ”Rekordmånga kommuner deltog i Earth hour” (AB, 2017). Men det blir svårt att göra några vidare analyser kring resultat där regeringens ansvar framhävs ur ett mer positivt perspektiv, då det återfanns ytterst få exempel på det i materialet.

Vidare tillskrivs svenska politiska aktörer ansvar över andra aktörers klimatbeteenden, främst företag. Då artiklarna gestaltar företagets bristfälliga klimatbeteenden som en följd av bristfällig klimatpolitik, en klimatpolitik som dessutom hindrar företagen från att förbättra sina klimatbeteenden, kan det tolkas som att företagets ansvar avskrivs. Detta sker bland annat i artikeln ”färre vindkraftverk byggs” (AB, 2017). Det samma görs ibland även för individer, där individers bristfälliga klimatbeteenden sammankopplas med bristfällig klimatpolitik, som exempelvis i artikeln ”En familj slänger 30 kilo textil i soporna varje år” (Khilberg, 2017). Vårt att poängtera är att det motsatta sambandet aldrig förekommer i artiklarna. Det vill säga att företagets ekonomiska intressen eller individernas beteenden aldrig beskrivs i artiklarna som något som hindrar en effektiv klimatpolitik. Svenska politiska aktörer tillskrivs även ansvar i att lösa de utmaningar och svårigheter som individer och företag har för att förbättra sina klimatbeteenden, som i artikeln ”Sverige sämst i klassen på att samla in kläder” (DN, 2017). Gestaltningarnas budskap kan således även anses vara att det är svenska politiska aktörers skyldighet och ansvar att se till så att andra aktörer i samhället agerar rättfärdigt i klimatkrisen.

Förutom de svenska politiska aktörerna tillskrivs även ansvar till internationella politiska aktörer, även om det inte sker i samma utsträckning som svenska politiska aktörer ansvarsbeläggs. Exempel på detta lyftes bland annat från artikeln ”Forskare varnar för att oljeledning ökat utsläpp” (Kihlberg, 2017). Detta resultat liknar också resultat från tidigare forskning. Olausson (2009) identifierade ansvar för olika internationella politiska aktörer i svenska nyhetsartiklars gestaltningar. I Olaussons resultat framkom en gestaltning som byggde på ett ”vi och dem”-tänk i artiklar som resonerade kring USA:s ansvar, där USA ansågs föra bristande klimatpolitik medan Sverige och EU ansågs ta ett större ansvar i klimatkrisen. Det finns även tendenser till detta perspektiv i den här studiens undersökta artiklar där USA beskrivs förstöra klimatarbetet som andra länder bedriver. Andra former av ansvar som tillskrivs till internationella politiska aktörer är gemensamt ansvar för att lösa klimatkrisen, se exemplet som lyftes från artikeln ”Utsläppen kan fasas ut till 2060” (AB, 2017). Det är en annan aspekt som liknar resultaten från Olaussons studie (2009) då de politiska aktörerna ansvarsbeläggs till att agera kollektivt över nationsgränser för att lösa klimatkrisen tillsammans. Miljökommunikationsforskare hävdar att all miljökommunikation bör bidra till effektiv hantering av miljökriser, då miljökommunikation är formande av miljön och därmed har ett estetiskt ansvar (Cox, 2007). Newell m.fl. (2015) menar dessutom att det bör finnas en balanserad gestaltning av flera aktörers ansvar för klimatkrisen för att generera effektiv klimatkrisberedskap. I materialet har en mer kollektiv ansvarsbeläggning återfunnits. Dock återfanns inte alltid konkreta förslag till handling i sådana artiklar vilket kanske gör dessa kollektiva ansvarsbeläggningar till ineffektiv miljökommunikation. I artikeln ”Tung strid om utsläppsrätter i EU” (AB, 2017) anses det till exempel vara upp till länderna att lösa utsläppsfrågan. Men det saknas konkreta förslag i artikeln på hur de ska lösa oenigheterna.

7.5.2 Individens och företags ansvar

Det finns gånger där även företag och individer tillskrivs ett visst ansvar i gestaltningsdelarna, som i artiklarna "Nio av tio unga vill ta eget ansvar för miljön" (AB, 2017) och "Miljömarknadsföring vilseledde sparare" (DN, 2017). Den ansvarsbeläggningen kan dock påstås vara så marginell att den inte riktigt kan utmana den dominerande gestaltningen av att svenska politiska aktörer bär huvudansvaret i klimatkrisen. I gestaltningsteorin är helheten central (Olausson, 2009). Och Entman (1993) belyser att gestaltningar etableras hos mottagarna genom framhävnings som till viss del bygger på repetition. Med grund i detta skulle de ansvarsgestaltningar som inte fokuserar på svenska politiska aktörer kunna anses sekundära, då de är betydligt mindre framträdande än den dominerande ansvarsfördelningen på de svenska politiska aktörerna.

Den svaga ansvarsbeläggningen som görs på individer utelämnar konkreta lösningar för hur individer ska förändra sina klimatbeteenden, exempel på exkludering av detta finns bland annat i artikeln "Nytt värmer rekord under 2016" (AB, 2017). Gestaltningarna saknar även vad individer skulle kunna göra åt andra aktörers problematiska klimatbeteenden. Detta resultat stämmer överens med tidigare forskning på artiklar i Storbritannien från Happer och Philo (2013). I deras studie fann de också att nyhetsrapportering inte innehöll tillräckligt med förklarande information och förslag på åtgärder, vilket enligt Happer och Philo är nödvändigt för att få till en attityd- och beteendeförändring hos allmänheten. Individens ansvar uteblir förövrigt även i de andra gestaltningsdelarna. Det görs sällan resonemang om individens ansvar i varken problemdefinieringarna, de moraliska bedömningarna eller i diagnostiseringen av orsaker. Företagens ansvar framkommer däremot oftare än individernas. Resonemangen som görs om företagens ansvar i samtliga delar landar dock oftast, som tidigare konstaterat, i att regeringen bör ansvara för att företagen ska ta sitt ansvar. Exempel på detta har lyfts bland annat från artikeln "färre vindkraftverk byggs" (AB, 2017). Detta kan innebära att gestaltningen förskjuter företagens ansvar till regeringen. Men det kan också ses som en kollektiv ansvarsbeläggning av klimatkrisen på både företag och regering, även om regeringen alltid tillskrivs mer ansvar än företagen i de kollektiva ansvarsgestaltningarna.

Newell m.fl. menar att styrande organ ofta faller i "styrningsfällor" när de kommunicerar om ansvar för klimatkrisen. En vanlig styrningsfälla är när styrande organ förskjuter allt sitt ansvar till individer, vilket då kan skapa apati hos individerna som upplever att ansvaret är för stort för dem att hantera. En annan styrningsfälla är när styrande organ inte fördelar tillräckligt med ansvar till alla väsentliga aktörer i ett problem, vilket genererar i att aktörerna inte upplever tillräckligt med incitament för att ändra sina attityder och beteenden. I den här studien verkar nyhetstidningarna som styrande organ inte falla i styrningsfällan där individer tilldelas för mycket ansvar. Det skulle i så fall innebära en lägre risk att individer ska uppleva apati för sitt ansvar. Men nyhetstidningarna verkar däremot falla i styrningsfällan där de inte fördelar tillräckligt med ansvar på alla väsentliga aktörer. Newell m.fl. (2015) menar att styrande organ bör tilldela en balanserad mängd ansvar på väsentliga aktörer för att generera effektivt ansvarstagande i klimatkrisen. Eftersom artiklarna lägger störst ansvar på politiska aktörer, lite ansvar på företag och i princip inget ansvar på individer kanske företag och individer enligt Newell m.fl.'s logik inte skulle kunna förväntas uppmanas till att förbättra sina attityder och beteenden i samma utsträckning som politiska aktörer kan uppmanas.

7.5.3 Exkludering av vissa gestaltningsdelar

Som redovisat i delresultaten uteblev framförallt förslag på lösningar och moraliska bedömningar från gestaltningarna i flertalet artiklar. Som tidigare poängterats skulle en exkludering av moraliska bedömningar i artiklar som lyfter klimatskepticism i klimatpolitik kunna skapa ett budskap om acceptans till klimatskepticism, exempel på detta återfinns bland annat i artikeln

”Klimatskeptikerna syns mer i medierna” (AB, 2017). Gestaltningar som öppnar upp för klimatskepticism skulle med ganska hög sannolikhet inte generera de mest effektiva genvägen på klimatkrisen. De etiska skyldigheter som miljökommunikationsforskare menar att miljökommunikation bör arbeta utifrån (Cox, 2007) kan därmed anses brista i dessa typer av gestaltningar utan moraliska bedömningar.

I artiklar där förslag på lösningar till problem i klimatkrisen inte ges kan det kanske också få konsekvenser för formandet av ansvar för klimatkrisen. I artiklar om negativa klimatrapporter där inga aktörer uppmanas att lösa problem, som i artikeln ”Nytt värmerekord under 2016” (AB, 2017), utblir en ansvarsbeläggning på vem som ska hantera klimatkrisen. I artiklar där nationell eller internationell klimatpolitik inte ges några förslag på lösningar förklaras ofta vad som är fel med klimatpolitiken. Men det ges inga konkreta förslag på hur eller vem som ska lösa klimatpolitiken. Exempel på detta återfinns bland annat i artikeln ”fina ord räddar inte vårt klimat” (Al Naher, Somar, 2017). Det lär vara större chans att aktörer löser problem om de ges förslag på lösningar än om inga förslag ges, som poängterat av Happer och Philo (2013) såväl som av Obradovich och Guenther (2016).

8 SAMMANFATTNING OCH DISKUSSION

I det här avsnittet sammanfattas studiens centrala aspekter. Därefter förs en vidare diskussion kring hur analysresultatet har besvarat syftet och forskningsfrågan. Avsnittet avslutas med förslag på vidare forskning i området.

8.1 Sammanfattning

Studien inleddes med att beskriva det allvarliga krisläge som vi befinner oss i och belyste vikten av att alla aktörer i samhället måste ta mer ansvar för klimatkrisen. Inga länder uppnår de målen som satts för att undvika de värsta påföljderna av klimatkrisen. Och de väsentliga aktörerna i Sverige gör inte heller det som krävs av dem, varken allmänheten, företagen eller staten. Den här studien har därför intresserat sig för att undersöka varför aktörer i Sverige inte agerar tillräckligt. Med utgångspunkt i tidigare forskning som menar att nyhetsmediernas gestaltningar av klimatkrisen påverkar och får stora konsekvenser för uppfattningen och hanteringen av klimatkrisen (Anderson, 1997; Olausson, 2009, Olsson, 2009, Dirix och Gelders, 2010) antog studien att nyhetsmedierna skulle kunna vara en av de bakomliggande orsakerna till aktörers bristfälliga agerande. Studiens syfte har därför varit att undersöka nyhetsmediernas roll i ansvarsbeläggningen av klimatkrisen i samhället. Studien undersökte detta genom att granska Svenska nyhetstidningars artiklar utifrån miljökommunikationsforskningens åskådning att miljökommunikation är konstruerande av miljön (Oravec & Cantrill, 1996; Cox, 2007; Milstein, 2009) och utifrån gestaltningsteorin som menar att gestaltningar av ämnen i nyhetsartiklar påverkar samhällets uppfattningar, attityder och beteenden kring de ämnena (Gitlin, 1980; Borah, 2011; Entman, 1993; Iyengar, 1991; Anderson, 1997; Olausson, 2009, Olsson, 2009, Dirix & Gelders, 2010). Utifrån dessa perspektiv har den här studien argumenterat för att hur nyhetstidningar kommunicerar om ansvar i sina gestaltningar skulle kunna påverka samhällets uppfattning av olika aktörers ansvar, och i förlängningen få konsekvenser för aktörers faktiska agerande i klimatkrisen. Därför var studiens forskningsfråga: Hur gestaltas olika aktörers ansvar för klimatkrisen i svenska nyhetsartiklar?

I analysen har den här studien kunnat visa på att nyhetstidningarna fördelar ansvar till aktörer i samhället på ett obalanserat sätt. Detta skulle delvis kunna bero på deras uppgifter att granska staten och agera i tjänst till allmänhetens intressen i sin roll som tredjestatsmakt och på att deras

rapportering verkar återspeglas av samhällsnormen om höga förväntningar på staten. Gestaltungsanalysen pekar i stora drag på att gestaltningarna primärt tilldelar regeringen ansvar för att orsaka och ta hand om klimatkrisen. Gestaltningarna verkar också antingen förskjuta företagets ansvar för orsaker och hanterande av klimatkrisen till regeringen, eller kollektivt gestalta företags ansvar tillsammans med regeringen, där regeringen då får störst ansvar. Medan individernas ansvar knappt gestaltas.

8.2 Diskussion

Miljökommunikationsforskare menar att forande kommunikationsprocesser om miljön kan få stora effekter särskilt vid mänskligt orsakade miljökriser (Milstein, 2009). I linje med detta synsätt menar bland annat Olausson (2009, s. 422) att nyhetsmediernas del i kommunikationen kring klimatkrisen skulle kunna bidra till en viss uppfattning av ansvar och ett visst ansvarstagande i samhällen. Konsekvensen av att nyhetstidningarna tillskriver så lite ansvar till företag och individer kan således få stora effekter på klimatkrisen. Om den gestaltningen av ansvar återspeglas i individer och företag skulle det kunna betyda att individer och företag skjuter ifrån sig sitt ansvar till politiska aktörer. Utöver gestaltningsteorins och miljökommunikationsforskningens idéer om nyhetsmedias forande makt av ansvar, skulle även det starka förtroende som svenskar verkar ha för nyhetsmedier (Andersson, 2019, s. 65–68) kunna addera till möjligheten att denna bild av ansvar blir svenskarnas bild av olika aktörers ansvar för klimatkrisen.

När nyhetstidningarna inte tilldelar ansvar till alla väsentliga aktörer på ett jämställt sätt kan det bli problematiskt för forandet av ansvarsuppfattningen och ansvarstagandet i samhället. Nyhetstidningar skulle därmed kunna vara en bidragande faktor till varför väsentliga aktörer i samhället inte gör det som krävs. Den extensiva ansvarsbeläggningen på svenska politiska aktörer skulle å andra sidan kanske inte kunna förklara varför de politiska aktörerna inte agerar kraftfullt nog för att nå Sveriges klimatmål. Kanske kan *hur* den extensiva ansvarsbeläggningen på politiska aktörer ser ut däremot kunna förklara varför de inte gör tillräckligt i klimatkrisen. I många av artiklarna så kritiserar politiska aktörers klimatpolitik, dels lyfter de brister i existerande klimatpolitik men de kritiserar också nya förordningar. Exempelvis så kritiserar de när en ny klimatlag presenteras och införandet av en flygskatt. Adger m.fl. (2017) menar att moraliska gestaltningar bör användas i artiklar för att skapa förtroende för regeringens klimatkrisförordningar. Happer och Philo (2013) menar att nyheter bör stötta de versioner av klimatkrisen som leder till en lämplig klimatpolitik för att bidra till den sociala förändringen som krävs för att hantera klimatkrisen. Enligt dessa resonemang skulle de kritiska gestaltningarna då inte uppmana allmänheten till att stödja klimatpolitik, och bristen av allmänhetens stöd skulle kanske förhindra att ny klimatpolitik träder i kraft. Dessutom uteblir ibland konkreta förslag på förbättringsmöjligheter till regeringens klimatpolitik i artiklarna, vilket enligt Happer och Philo (2013) är ineffektiv miljökommunikation. I kontrast till dessa resonemang kanske kritiska granskningar av regeringens klimatpolitik ändå borde kunna få regeringen att agera mer rättsenligt i sin klimatpolitik. Enligt idén om nyhetsmedier som tredje statsmakt ska deras granskning av regeringen nämligen få dem att agera mer ärligt och rättsenligt (Weiss, 2009, s. 576-577). En annan mening som kan tolkas ur resultat är således att regeringen kanske hade bedrivit ännu sämre klimatpolitik om nyhetsmedierna inte hade kritiskt granskat klimatpolitiken.

I ljuset av analysresultatet går det att spekulera kring om nyhetsmediernas uppgifter i sin roll som tredjestatsmakt kolliderar med principerna för effektiv miljökommunikation. Det vill säga att granska regeringen och agera i tjänst till allmänhetens intressen inte nödvändigtvis innebär samma sak som att bedriva en effektiv miljökommunikation. Miljökommunikation anses ha ett etiskt ansvar i att kommunicera om miljön på ett sätt som gynnar miljön enligt miljökommunikationsforskare (Cox, 2007). Utifrån den åskådningen har nyhetstidningarna även

ett etiskt ansvar för att bedriva effektiv miljökommunikation i sina artiklar om klimatkrisen. Men nyhetstidningarna har också etiska skyldigheter i rollen som tredje statsmakt som tillskrivits dem av både sig själva och samhället (Weiss, 2009, s. 576-577; Riksdagen, 2019). Enligt den rollen ska nyhetsmedier bland annat granska staten, agera i tjänst i allmänhetens intressen och bidra till det politiska systemet. Hur de gestaltar olika aktörers ansvar i klimatkrisen blir då en fråga om den ansvarsbeläggning de gör faktiskt är i allmänhetens intresse i relation till klimatkrisen och om det bidrar till det politiska systemet och samhället vad gäller klimatkrisen. Med tanke på att nyheternas gestaltning också påverkar hur samhället uppfattar ämnen (Gitlin, 1980; Borah, 2011; Entman, 1993; Iyengar, 1991; Anderson, 1997; Olausson, 2009, Olsson, 2009, Dirikx & Gelders, 2010), blir deras etiska skyldighet i rapportering av ansvar för klimatkrisen av stor vikt. När nyhetsartiklarna kritiskt granskar politiska aktörers klimatpolitik verkar de ta sitt etiska ansvar som tredje statsmakt. Men när nyhetsartiklarna inte fördelar tillräckligt med ansvar till företag och individer, så kanske nyhetstidningarna brister i sitt etiska ansvar att kommunicera effektiv miljökommunikation.

Oravec och Cantrill (1996) menar att vi måste förstå hur vi kommunicerar om miljön för att kunna ändra hur vi kommunicerar om miljön och endast då kunna skydda miljön. Den här studien har därför försökt förstå hur vi kommunicerar om miljön, specifikt utifrån hur nyhetstidningar kommunicerar om olika aktörers ansvar i klimatkrisen, och har på så sätt bidragit till kunskap som kan möjliggöra förändringar i kommunikationen om miljön och därmed kanske hjälpa arbetet i klimatkrisen. Man skulle kunna påstå att uppgifterna och principerna i nyhetsmediernas roll som tredjestatsmakt kanske skulle behöva justeras för att kunna bedriva mer effektiv miljökommunikation i ljuset av analysresultatet. Förutom att granska regeringen och sociala institutioner borde företag och individer adderas till aktörerna som nyhetsmedierna ska granska. På så sätt kanske företag och individer kan uppmanas till att ta mer ansvar för klimatkrisen.

I forskningsöversikten framgick det att studier om gestaltning av ansvar i nyheter sällan studerar vilka gestaltningar av ansvar som tidningarna gör. Tidigare forskning har istället oftare studerat effekter av olika gestaltningar av ansvar på individer som mottagare. Den här studien har följaktligen bidragit till mer empiriskt material om hur nyhetsartiklarnas gestaltning av ansvar ser ut i nyhetstidningar i Sverige. Studien har också utforskat en del av kontexten kring varför aktörer inte tar tillräckligt ansvar. Men för att förstå helheten i hur ansvar för klimatkrisen formas i samhället bör fler aspekter utforskas.

8.3 Vidare forskning

Det har gjorts få likande studier på svenska nyheters gestaltningar av ansvar för klimatkrisen och den här studien har undersökt en mindre andel av nyhetsartiklar från 2017. Det skulle därför vara intressant att göra en liknande studie fast i större utsträckning på dagens nyheter för att utvinna mer vetenskapliga fakta på området. Dagens nyhetsartiklar har kanske dessutom helt andra gestaltningar av ansvar än de som identifierades i artiklarna från 2017. Det skulle också vara relevant att utföra fler likande studier om andra länders nyhetsmediers gestaltningar av ansvar för klimatkrisen, för att kunna förstå sambanden mellan ansvarstagande hos aktörer runtomkring i världen.

Det går inte att vara säker på att mottagarna uppfattar den gestaltning av ansvar som den här studien identifierat då studien inte har studerat mottagarna eller om deras scheman stämmer överens med gestaltningen och på så sätt anammas. Det skulle därför vara intressant att vidare studera om gestaltningen av ansvar som identifierats i nyhetstidningarna återfinns i mottagarnas uppfattning av olika aktörers ansvar för klimatkrisen. Detta skulle kunna göras i en studie som jämför mottagarnas scheman och uppfattningar med gestaltningsresultatet från den här studien.

9 REFERENSLISTA

Följande lista hänvisar till de referenser som använts i studien. I listan presenteras även källor till det material som studien undersökt.

9.1 Litteratur

Adger, W. N., Butler, C., & Walker-Springett, K. (2017). Moral reasoning in adaptation to climate change. *Environmental Politics*, 26(3), 371-390.

Anderson, A. (1997) *Media, Culture and the Environment*. New Brunswick, NJ: Rutgers University Press.

Bergström, G. & Boréus, K. (2012). Samhällsvetenskaplig text- och diskursanalys. I Bergström, G. & Boréus, K. (red.). Lund: Studentlitteratur, 13.

Borah, P. (2011). Conceptual Issues in Framing Theory: A Systematic Examination of a Decade's Literature. *Journal of communication*, 61(2), 246–263.

Carragee, K., & Roefs, W. (2004). The neglect of power in recent framing research. *Journal of Communication*, 54(2), 214–233.

Dirikx, A. & Gelders, D. (2010). To frame is to explain: A deductive frame-analysis of Dutch and French climate change coverage during the annual UN Conferences of the Parties. *Public understanding of science*, 19(6), 732–742.

McCombs, M & Shaw, D (1972). The agenda-setting function of mass media. *Public Opinion Quarterly*. 36 (2), 176–187.

McCombs, M. E., & Shaw, D. L. (1993). The evolution of agenda-setting research: Twenty-five years in the marketplace of ideas. *Journal of communication*, 43(2), 58-67.

Ekström, M. & Larsson, L. (red.) (2011). *Metoder i kommunikationsvetenskap*. Johanneshov: TPB

Entman, R. (1993). Framing: toward clarification of a fractured paradigm. *Journal of Communication*, 43, 51-58.

Esaiasson, P. (2007). *Metodpraktikan: konsten att studera samhälle, individ och marknad*. 3., [rev.] uppl. Stockholm: Norstedts juridik

Gamson, W. & Modigliani, A. (1989). Media discourse and public opinion on nuclear power: A constructionist approach. *The American Journal of Sociology*, 95(1), 1–37.

Gitlin, T. (1980). *The whole world is watching: Mass media in the making & unmaking of the new left*. Berkeley: University of California Press.

Happer, C. & Philo, G. (2013). The role of the media in the construction of public belief and social change. *Journal of Social and Political Psychology*, 1, 321–336.

- Hertog, J. & McLeod, D. (2001). A multiperspectival approach to framing analysis: A field guide. I Reese, S. D., Gandy, O. H. & Grant, A. E. (Eds.), *Framing public life: Perspectives on media and our understanding of the social world*. Mahwah, NJ: Erlbaum, 139.
- Howell, R. A., Capstick, S. & Whitmarsh, L. (2016). 'Impacts of adaptation and responsibility framings on attitudes towards climate change mitigation'. *Climatic change*, 136(3–4), 445–461.
- Iyengar, S. (1991). *Is Anyone Responsible? How Television Frames Political Issues*. Chicago: University of Chicago Press.
- IPCC, 2018: Summary for Policymakers. I Global Warming of 1.5°C. An IPCC Special Report on the impacts of global warming of 1.5°C above pre-industrial levels and related global greenhouse gas emission pathways, in the context of strengthening the global response to the threat of climate change, sustainable development, and efforts to eradicate poverty [Masson-Delmotte, V., P. Zhai, H.-O. Pörtner, D. Roberts, J. Skea, P.R. Shukla, A. Pirani, W. Moufouma-Okia, C. Péan, R. Pidcock, S. Connors, J.B.R. Matthews, Y. Chen, X. Zhou, M.I. Gomis, E. Lonnoy, T. Maycock, M. Tignor, & T. Waterfield (eds.)]. World Meteorological Organization, Geneva, Switzerland, 32.
- Jensen, K.B. & Rosengren, K-E. (1990). Five traditions in the search of the audience. *European Journal of Communication*, 5, 207-238.
- Strömbäck, Jesper (2004). *Den medialiserade demokratin: om journalistikens ideal, verklighet och makt*. 1. uppl. Stockholm: SNS förl.
- Liobikiene, G. & Juknys, R. (2013). The role of values, environmental risk perception, awareness of consequences, and willingness to assume responsibility for environmentally-friendly behaviour: The Lithuanian case. *Journal of Cleaner Production*, 112, 3413–3422.
- McLeod, D. M., & Detenber, B. H. (1999). Framing effects of television news coverage of social protest. *Journal of Communication*, 49(3), 3–23.
- Milstein, T. (2009). Environmental Communication Theories. I Littlejohn, Stephen W. och Foss, Karen A (red.). *Encyclopedia of Communication Theory*. Thousand Oaks, Calif.: Sage, 344.
- Newell, P., Bulkeley, H., Turner, K., Shaw, C., Caney, S., Shove, E. & Pidgeon, N. (2015). 'Governance traps in climate change politics: re-framing the debate in terms of responsibilities and rights'. *Wiley Interdisciplinary Reviews-Climate Change*, 6(6), 535–540.
- Obradovich, N. & Guenther, S. (2016). 'Collective responsibility amplifies mitigation behaviors'. *Climatic Change*, 137(1/2), 307–319.
- Olausson, U. (2009). 'Global Warming - Global Responsibility?: Media Frames of Collective Action and Scientific Certainty'. *Public Understanding of Science*, (4), 421.
- Olsson, EK. (2009) Responsibility framing in a 'climate change induced' compounded crisis: Facing tragic choices in the Murray—Darling Basin, *Environmental Hazards*, 8:3, 226-240
- Pan, Z., & Kosicki, G. M. (1993). Framing analysis: An approach to news discourse. *Political Communication*, 10, 59–79.

Reese, S. (2007). The framing project: a bridging model for media research revisited. *Journal of Communication*, 57, 148-154.

Schmidt, A., Ivanova, A. & Schäfer, M. S. (2013) Media attention for climate change around the world: A comparative analysis of newspaper coverage in 27 countries, *Global Environmental Change*, 23(5), 1233–1248.

Semetko, H. A. & Valkenburg, P. M. (2000). Framing European Politics: A Content Analysis of Press and Television News. *Journal of Communication*, 50(2), 93–109.

Spence, A. & Pidgeon, N. (2010). Framing and communicating climate change: The effects of distance and outcome frame manipulations. *Global Environmental Change*, 20(4), 656–667.

Weingart, P., Engels, A. & Pansegrau, P. (2000). Risks of Communication: Discourses on Climate Change in Science, Politics, and the Mass Media. *Public Understanding of Science* 9(3): 261–83.

Weiss, D. (2009). Journalism and Theories of the press. Littlejohn, Stephen W. & Foss, Karen A (red.). *Encyclopedia of Communication Theory*. Thousand Oaks, Calif.: Sage, 574.

9.2 Webbällor

CCPI (2019). <https://www.climate-change-performance-index.org> (Hämtad: 2019-05-12).

Naturvårdsverket (2008). <https://www.naturvardsverket.se/Documents/publikationer/978-91-620-8368-7.pdf> (Hämtad: 2019-05-03).

OCAST (2019). <https://ocast.com/sv-se/brands/aftonbladet-20/stats> (Hämtad: 2019-04-17).

OCAST (2019). <https://ocast.com/sv-se/brands/dagens-nyheter-543/stats> (Hämtad: 2019-04-17).

Riksdagen (2019). <https://www.riksdagen.se/sv/sa-funkar-riksdagen/demokrati/riksdagen-och-samballet> (Hämtad: 2019-07-24).

Vetenskapsrådet (2017). God forskningssed. https://www.vr.se/download/18.2412c5311624176023d25b05/1529480532631/God-forskningssed_VR_2017.pdf (Hämtad: 2019-08-19).

Hällegårdh, Fanny (2018). Tre företag har högre utsläpp än hela Sverige. *Svenska Dagbladet*. <https://www.svd.se/tre-foretag-har-hogre-utslapp-an-hela-sverige> (Hämtad: 2019-10-10).

Aftonbladet (2019). Regeringen satsar mer på klimatinvesteringar. *Aftonbladet*. <https://www.aftonbladet.se/nyheter/a/vQba4B/regeringen-satsar-mer-pa-klimatinvesteringar> (Hämtad: 2019-10-10).

World Wide Foundation, WWF. Living Planet Report 2018. *WWF*. <https://www.wwf.se/rappport/living-planet-report/> (Hämtad: 2019-10-16).

9.3 Material

Aftonbladet. 2017. Nytt varmerecord för jorden 2016. *Aftonbladet*. 18/1. <https://www.aftonbladet.se/nyheter/a/zKVqW/nytt-varmerecord-for-jorden-2016> (Hämtad: 2019-04-02).

Aftonbladet. 2017. Trump ger miljömyndigheter munkavle. *Aftonbladet*. 25/1.
<https://www.aftonbladet.se/senastenytt/ttnyheter/utrikes/a/0EXnRG/trump-ger-miljomyndigheter-munkavle> (Hämtad: 2019-04-02).

Aftonbladet. 2017. Regeringen upphäver utsläppsrätter. *Aftonbladet*. 6/1.
<https://www.aftonbladet.se/senastenytt/ttnyheter/inrikes/a/MgpRrr/regeringen-upphaver-utslappsratter> (Hämtad: 2019-04-02).

Aftonbladet. 2017. Klimatförändringar ökar giftiga ämnen. *Aftonbladet*. 28/1.
<https://www.aftonbladet.se/senastenytt/ttnyheter/inrikes/a/qn7Lzg/klimatforandringar-okar-giftiga-amnen> (Hämtad: 2019-04-02).

Aftonbladet. 2017. Sväng i klimatpolitiken väntar USA. *Aftonbladet*. 30/1
<https://www.aftonbladet.se/senastenytt/ttnyheter/utrikes/a/8w7m3d/svang-i-klimatpolitiken-vantar-usa> (Hämtad: 2019-04-02).

Aftonbladet. 2017. Oklart hur klimatmål ska nås, trots klimatlag. *Aftonbladet*. 2/2.
<https://www.aftonbladet.se/senastenytt/ttnyheter/inrikes/a/Ql3mjQ/oklart-hur-klimatmal-ska-nas-trots-klimatlag> (Hämtad: 2019-04-02).

Aftonbladet. 2017. Färre vindkraftverk byggs. *Aftonbladet*. 5/2.
<https://www.aftonbladet.se/senastenytt/ttnyheter/inrikes/a/p64Alo/farre-vindkraftverk-byggs> (Hämtad: 2019-04-02).

Aftonbladet. 2017. Tung strid om utsläppsrätter i EU. *Aftonbladet*. 13/2.
<https://www.aftonbladet.se/senastenytt/ttnyheter/utrikes/a/G1na94/tung-strid-om-utslappsratter-i-eu> (Hämtad: 2019-04-02).

Aftonbladet. 2017. Regeringens klimatlag får tung kritik. *Aftonbladet*. 15/2.
<https://www.aftonbladet.se/senastenytt/ttnyheter/inrikes/a/8w7BJw/regeringens-klimatlag-far-tung-kritik> (Hämtad: 2019-04-02).

Aftonbladet. 2017. Plast och överfiske på FN-konferens. *Aftonbladet*. 15/2.
<https://www.aftonbladet.se/senastenytt/ttnyheter/inrikes/a/bKaz55/plast-och-overfiske-pa-fn-konferens> (Hämtad: 2019-04-02).

Aftonbladet. 2017. Klimatskeptikerna syns mer i medierna. *Aftonbladet*. 21/2.
<https://www.aftonbladet.se/senastenytt/ttnyheter/inrikes/a/l1lzb9/klimatskeptikerna-syns-mer-i-medierna> (Hämtad: 2019-04-02).

Aftonbladet. 2017. Klimatpakt godkänd av önation. *Aftonbladet*. 28/2.
<https://www.aftonbladet.se/senastenytt/ttnyheter/utrikes/a/Ql3xQ8/klimatpakt-godkand-av-onation> (Hämtad: 2019-04-02).

Aftonbladet. 2017. Lövin nöjd med Eus utsläppshandel. *Aftonbladet*. 28/2.
<https://www.aftonbladet.se/senastenytt/ttnyheter/utrikes/a/0EX4eo/lovin-nojd-med-eus-utslappshandel> (Hämtad: 2019-04-02).

Aftonbladet. 2017. Mer krävs för att nå klimatmål. *Aftonbladet*. 15/3.

<https://www.aftonbladet.se/senastenytt/ttnyheter/inrikes/a/Xweq1x/mer-kravs-for-att-na-klimatmal> (Hämtad: 2019-04-04).

Aftonbladet. 2017. Utsläpp planar ut trots tillväxt. *Aftonbladet*. 18/3.

<https://www.aftonbladet.se/senastenytt/ttnyheter/utrikes/a/111VB7/utslapp-planar-ut-trots-tillvaxt> (Hämtad: 2019-04-04).

Aftonbladet. 2017. Utsläppen kan fhasas ut till 2060. *Aftonbladet*. 20/3.

<https://www.aftonbladet.se/senastenytt/ttnyheter/inrikes/a/EoLQW2/utslappen-kan-fhasas-ut-till-2060> (Hämtad: 2019-04-04).

Aftonbladet. 2017. En timmes mörker för ljusare framtid. *Aftonbladet*. 25/3.

<https://www.aftonbladet.se/senastenytt/ttnyheter/inrikes/a/9mGzLr/en-timmes-morker-for-ljusare-framtid> (Hämtad: 2019-04-04).

Aftonbladet. 2017. Sverige etta i klimatmätning i EU. *Aftonbladet*. 28/3.

<https://www.aftonbladet.se/senastenytt/ttnyheter/inrikes/a/P3e4qJ/sverige-etta-i-klimatmatning-i-eu> (Hämtad: 2019-04-04).

Aftonbladet. 2017. Rekordmånga kommuner deltog i Earth hour. *Aftonbladet*. 30/3.

<https://www.aftonbladet.se/senastenytt/ttnyheter/inrikes/a/e1yJjQ/rekordmanga-kommuner-deltog-i-earth-hour> (Hämtad: 2019-04-04).

Al Naher, Somar. 2017. Fina ord räddar inte vårt klimat. *Aftonbladet*. 3/2

<https://www.aftonbladet.se/ledare/a/8dyvr/fina-ord-raddar-inte-klimatet> (Hämtad: 2019-04-04).

By, Ulrika. 2017. Strategi saknas för att minska utsläppen. *DN*. 27/1.

<https://www.dn.se/arkiv/nyheter/strategi-saknas-for-att-minska-utslappen/> (Hämtad: 2019-04-07).

DN. 2017. Sätt P för bilismen. *DN*. 3/1. <https://www.dn.se/ledare/huvudledare/satt-p-for-bilismen/>

(Hämtad: 2019-04-07).

DN. 2017. Strid om utsläppsrätter i EU. *DN*. 15/2. <https://www.dn.se/ekonomi/strid-om-utslappsratter-i-eu/>

(Hämtad: 2019-04-07).

DN. 2017. Smaksatt syrsa sänker tröskeln för insektsmat i EU. *DN*. 13/2.

<https://www.dn.se/ekonomi/global-utveckling/smaksatt-syrsa-sanker-troskeln-for-insektsmat-i-eu/> (Hämtad: 2019-04-07).

Eriksson, Hasse. 2017. Miljömarknadsföring vilseledde sparare. *DN*. 14/3.

<https://www.dn.se/arkiv/ekonomi/miljemarknadsforing-vilseledde-sparare/> (Hämtad: 2019-04-07).

Flores, Juan. 2017. Trumps val av miljöchef ”en attack på klimatet”. *DN*. 18/2.

<https://www.dn.se/nyheter/varlden/trumps-val-av-miljochef-en-attack-pa-klimatet/> (Hämtad: 2019-04-07).

Flygt, Maja. 2017. Ministern vill se fler trähus. *DN*. 2/3.

<https://www.dn.se/arkiv/nyheter/ministern-vill-se-fler-trahus/> (Hämtad: 2019-04-11).

Gustavsson, Cecilia. 2017. Nio av tio unga vill ta eget ansvar för miljön. *Aftonbladet*. 25/3.

<https://www.aftonbladet.se/nyheter/godanyheter/a/XmOGn/nio-av-tio-unga-vill-ta-eget-ansvar-for-miljon> (Hämtad: 2019-04-04).

Holmqvist, Anette och Jeppsson, Jonathan. 2017. Löfven om trumps klimatlinje: kommer påverka hela världen. *Aftonbladet*. 2/2. <https://www.aftonbladet.se/nyheter/samhalle/a/8dyBw/lofven-om-trumps-klimatlinje-kommer-paverka-hela-varlden> (Hämtad: 2019-04-02).

Jeppsson, Jonathan. 2017. SD Skär ner 8 miljarder på klimat och miljö. *Aftonbladet*. 15/1.

<https://www.aftonbladet.se/nyheter/samhalle/a/x03eQ/sd-skar-ner-8-miljarder-pa-klimat-och-miljo> (Hämtad: 2019-04-02).

Kihlberg, Jannike. 2017. Flera djurarter hotas – men luften är bättre. *DN*. 31/3.

<https://www.dn.se/nyheter/sverige/flera-djurarter-hotas-men-luften-ar-battre/> (Hämtad: 2019-04-11).

Kihlberg, Jannike. 2017. Klimatsmart att köpa secondhand. *DN*. 27/3.

<https://www.dn.se/arkiv/nyheter/klimatsmart-att-kopa-secondhand/> (Hämtad: 2019-04-11).

Kihlberg, Jannike. 2017. Gammal handduk blir delar till en ny bil. *DN*. 30/3.

<https://www.dn.se/nyheter/sverige/gammal-handduk-blir-delar-till-en-ny-bil/> (Hämtad: 2019-04-11).

Kihlberg, Jannike. 2017. Unik klädsorterare öppnar för lönsammare återvinning. *DN*. 27/3.

<https://www.dn.se/nyheter/sverige/unik-kladsorterare-oppnar-for-lonsammare-atervinning/> (Hämtad: 2019-04-11).

Kihlberg, Jannike. 2017. Nytt varmerecord under 2016. *DN*. 19/1.

<https://www.dn.se/arkiv/nyheter/nytt-varmerecord-under-2016/> (Hämtad: 2019-04-07).

Kihlberg, Jannike. 2017. Forskare varnar för att oljeledning ökat utsläpp. *DN*. 20/2.

<https://www.dn.se/nyheter/varlden/forskare-varnar-for-att-oljeledning-okat-utslapp/> (Hämtad: 2019-04-07).

Kihlberg, Jannike. 2017. Höghus i trä skonar klimatet redan under byggprocessen. *DN*. 27/2.

<https://www.dn.se/arkiv/nyheter/hoghus-i-tra-skonar-klimatet-redan-under-byggprocessen-2/> (Hämtad: 2019-04-07).

Kihlberg, Jannike. 2017. En familj slänger 30 kilo textil i soporna varje år. *DN*. 27/3.

<https://www.dn.se/arkiv/nyheter/en-familj-slanger-30-kilo-textil-i-soporna-varje-ar/> (Hämtad: 2019-04-11).

Kihlberg, Jannike. 2017. Sverige sämst i klassen på att samla in kläder. *DN*. 29/3.

<https://www.dn.se/arkiv/nyheter/sverige-samst-i-klassen-pa-att-samla-in-klader/> (Hämtad: 2019-04-11).

Larsson, Mats J. 2017. Bråk om SMHI:s klimatprognoser i riksdagens partiledardebatt. *DN*. 11/1 (Bortagen från hemsidan, finns på retrievers hemsida).

- Lerner, Thomas. 2017. ”Rent vatten borde vara en rättighet för alla”. *DN*. 4/1. <https://www.dn.se/insidan/rent-vatten-borde-vara-en-rattighet-for-alla/> (Hämtad: 2019-04-07).
- Larsson, Mats J.. 2017. Minister öppen för sänkt skatt på elcyklar. *DN*. 9/2. (Bortagen från hemsidan, finns på retrievers hemsida).
- Larsson, Mats J.. 2017. Grön ungdom säger nej till skatterabatt på elcyklar. *DN*. 16/2. <https://www.dn.se/ekonomi/gron-ungdom-sager-nej-till-skatterabatt-pa-elcyklar/> (Hämtad: 2019-04-07).
- Larsson, Mats J.. 2017. Nya regler för biobränslen tidigareläggs. *DN*. 9/2. <https://www.dn.se/arkiv/nyheter/nya-regler-for-biobranslen-tidigarelaggs/> (Hämtad: 2019-04-07).
- Molander, Matilda. 2017. Med tjänstebilen till klimatkrisen. *DN*. 12/2. <https://www.dn.se/arkiv/ledare/med-tjanstebilen-till-klimatkrisen/> (Hämtad: 2019-04-07).
- Ritzén, Jessica. 2017. Ny fabrik gör biokol av avfall. *DN*. 30/3. <https://www.dn.se/arkiv/stockholm/ny-fabrik-gor-biokol-av-avfall/> (Hämtad: 2019-04-07).
- Ström Melin, Annika. 2017. Nedröstningen av reformen visar på skärpta motsättningar. *DN*. 16/2. <https://www.dn.se/arkiv/nyheter/nedrostningen-av-reformen-visar-pa-skarpta-motsattningar/> (Hämtad: 2019-04-07).
- Svensson, Olof och Karlsson, Pär. 2017. Förslag om flygskatt – så mycket dyrare kan din flygbiljett bli. *Aftonbladet*. 15/3. <https://www.aftonbladet.se/nyheter/samhalle/a/3aQqv/forslag-om-flygskatt--sa-mycket-dyrare-kan-din-flygbiljett-bli> (Hämtad: 2019-04-04).
- Swärd, Lasse. 2017. Satsning på hållbar diesel hotad. *DN*. 5/3. <https://www.dn.se/ekonomi/motor/satsning-pa-hallbar-diesel-hotad/> (Hämtad: 2019-04-11).
- Swärd, Lasse. 2017. Biodiesel vänder trenden – utsläpp i tung trafik minskar. *DN*. 4/3. <https://www.dn.se/arkiv/motor/biodiesel-vander-trenden-utslapp-i-tung-trafik-minskar/> (Hämtad: 2019-04-11).
- Torén Björling, Sanna. 2017. Vingårdar kämpar för att möta ett varmare klimat. *DN*. 27/3. <https://www.dn.se/ekonomi/vingardar-kampar-for-att-mota-ett-varmare-klimat/> (Hämtad: 2019-04-11).
- von Seth, Carl Johan. 2017. Inga genvägar till grön trovärdighet. *DN*. 3/2. <https://www.dn.se/arkiv/ledare/inga-genvagar-till-gron-trovardighet/> (Hämtad: 2019-04-07).